Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вiашагiкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 5 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ● № 67 (6945). Мах, 3 кеп.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР

Урус - Мартановски районан «Гойтинский» совхозо 300 гектаре тIа хьалкхоьо люцерна. Заданел совгIа 300 тонн а йолаш ку кхай тIера 1000 тонн йол кийчъе лерхIаш ба механизатораш.

СУРТА ТIА: аьрдехьа— хьокхаш литт люцерна; доакъар дIакхухьача хьалхле хьалха шофер, комуктист Талаев Леча.

З. БАТЧАЕВА сурт.

БУЦ ХЬАКХА БОЛАБЕННАБ

Сайрийна ялхлагIа сахьат доладеннадар Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе тхо кхаьчача хана. Конторе хайра тхона колхозан председатель В. Д. Морозк доакъар кийчдеш йолча комплекса начальника В. С. Ефимови дукхача шераша тIаьовлаш йолча баьцех доакъар кийдеча кхай тIа балалга.

ХьалхагIа доах тхо «Неводный» яхача участие. Цул тIехьагIа — «Замаркушенский» оалача. Шинна а кхай тIа нийса мугIарех ухаар йокъаеннача баьций насареш. Гуш дар механизатораша шоашта ма хетта дика къахьийгалга.

Замаркушенски участкерча кхай йисте массехк трейлер латтар. Сайрийна кIаззига шел а енна, хьалтаца мегарг йолаш йолча аьлах аIамига тIоадал кхийттача царца хьагул а еш тонкхораш ергйолаш яр цу дикача аьлах.

Буц хьокхаш боахкача механизаторашца вIашагIкхетар нийсделар «Попова яма» яхача, цигара дукха гаьна йоацача участие. Доацха кха чу а дерзадаь буц хьокхаш йоахкар Е-302 яха шоаш лелаш йола агрегаташ. Болх беш йиъ яр, хIаьта пхелагIа яр кхай юкъе сеца латтар, юхе латташ технически гIулакх деш йола автомашина а йолаш.

IотIа а даха хьож тхо цуна фу хиннад. Цу хьакъехьа шийга хаттар дича машиниста Агеев Александра аьлар:

— Цхьаькха хIама ехаяц. Аз социяьй ер вархIенна мангал хувцара. Массехк минут мара ха йоаергьяц.

«Техпомощ» тIа вагIача шофера (из ва слесарь-наладчик) Кучуркин Александра нокъосдал а деш, гетар сиха нерда мангал дIа оттабаь, буц хьакха йолаелар Агеева агрегат.

Хувцаш механизатораш а болаш, дяйнахь а бус а юха ца социйташ болх байт буц хьокхаш йоахкача агрегаташна. Цхьабараша болх бу IуйрИйна ялх сахьат даьлча гIоне сайрийна ялх даллалца, шоллагIбараша — IуйрИйна ялх сахьат даллалца.

Къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу механизатораша. Царех хIаране ший сменагIа 20 гектарага дIакхоачаш буц хьокх, нормагIа хьакха йоагIар 15 гектар йолаш. Цар болх нитта дика дIабахийтара «Техпомощал» совгIа цхьаькха автомашина а яр технически гIулакх дара запчасташ тIехьайнйза сварочни агрегати йолаш.

Комбайнех йоахкача чоалханерча агрегатех агрегат еха моттиг нийсъеннаяц, цхьабакъдя, чоалхане йоаца ремонт сиха лаьккхара мел вешар кхоачам болаш да тхо, — аьлар Кучуркина.

Цигара даьлча тхо долх «Путь к коммунизму» яхача колхозаца яхь лелаеш йолча «Красный пахарь» яхача колхоза «Карчеганова канава» яхача кхай тIа. Цига нийсвелар доакъар кийчдеш йолча отряда начальник Тимошенко Валерий Данилович. Из яр сайрийна ворхI сахьат даьнна ха. Тхова бIаргагу аьла токхораш яь а вьлна дIайода шин копнители кхы агрегаташ.

— Кхыча участие дIайолх уж? — хет оаха Валерий Даниловичага.

— Йолхац. Валха ди чанхдаьннад. Бийсана латта езача дIайолх ужаш.

— IуйрИйна масс сахьат лаьлча долалу шо болх бе?

— Диъ сахьат лаьлча, — жоп лу цо.

Тимошенко дIахо дийцар хьайбашта мошача доакъаре лаьрхIа а гранулаши йоли кийчъяра а хIанзле шоаш 420 гектара тIара дукхача шерашка тIаьовлаш йола баьцаш хьекхалга — ерригача баьцех 53 процент Юкейисача 900 гектарех 400 гектара тIара люцерна фуна гI даьккхара чуэца езаш ба цуя отряда механизатораш.

Хьакхаран, хьалъэцаран, тонкхораш яран юкъе йоккха юкъ ца йолийташ чакхдоахийт Тимошенка йол кийчъяра балхаш. ВIаштIехьдоаз из дика хилийта.

Цхьа нерда хIама а юкъедоаладаьд колхоза механизаторашa шоай балха юкъе. Касарех уллаш йокъаенна буц хьалъец Б-281 яхача комбайнаца ета а саташ. Цу методах а ваштa а кийчъю йол дIа а йихье дIаоттаю шурий-товарни фермана юхе.

Отряда начальник а волаш тхо хул цу ферме. Хьож дIаоттадаьча доакъарга. Аьтача аьлах деш дола аргIа 40 метр дIоахал долаш да. Нагахьа санна догIа делхе, цо чIоагIа толхаяр кхераш болаш а я. Цудухьа геттара сиха чакхдаха дезаш да из аргIа хьалдарца дувзаденна балхаш. Лоацца аьлча, аьтача аьлах де доагIача беса. дIаьх а ца деш, хьадац аргIа. Тимошенко шоаш далийта тIалаткхета а даь дош делар цу аргIана де доагIар сихха де а юхы цу тайпара хIама ца нийсдалийта а.

Белх балха боагIа ферма заведующий волча Гордеев Василий Васильевичах а. Ший фермашна хьатIаенa эгара хьалха кийчъяь йол ма йоагIара дIаоттаяйтара, гонахьа карт яйтара, из ца йойташ лоаяра цо деш хIама дац. Хетаргахьа, Гордеев вицвенна хила веза доакъар кIезига хилларах Iап-замалахьа ерригача ферма коллективо лелаль хало. Из декхарийна ва ферме йолча хьатIаенача аьлах цхьа килограмм тIера ца ялийтаран цув кхом баран де деараш кхоачашде.

Теша лов доакъар кийчдеча нийсдалийта кхоачамбоацараш дIа а даьха, из Iалашдара дувзаденна балхаш колхоза къахьегамхошa толамe чакхдоахаргхилларах.

Л. АБДРАХМАНОВ,
ВЛКСМ Шелковской райкома шоллагIа секретарь.

М. ТКАЧЕНКО,
Шелковской районе «Строитель коммунизма» яхача газета отдела заведующи.

Сихдаь Iалашду...

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза къахьегамхоша сихдаьа доакъар кийчдара балхаш. Укх шера дикка тIехьагIo болабеннаб из кийчде. Цун бахьан да лаьттанна тIоадал кIезига а йолаш доакъара лаьрхIа дIаяхача гуразхьа дIайийна культураша эсале догIаяхар хилар. Хаш деххa лаьтта дац совхозе.

Карарча шера шоай хьайбашта мел аша доакъар Iалашдара 23 февраль хьатIотташ цIенхаштта кийчъьар ерриг техника. ХIаьта а апрель бетта цIаьхха хьекар тоаьча косилкашка, комбайнашка, кхьярашка. Гуьдаьнна кхоачамбоацараш гетара сиха дIадаьхар.

Мел аша техники а йолаш доакъар кийчдеш къаьстта бригада я. Цунна кулгалдеш ва совхоза керттера агроном Чагаев Ваха.

Къаьстта боккха терхам тIабоxийт совхоза специалисташа АВМ яхача баьца хьоар кийчде агрегатага болх байтара. Цунна мошача доакъарах из кийчделга байдане да. Из кхета а деш. 23 мве кхай тIа буц хьакха арахьекхар йиъ агрегат. Хоттамю духьале ца еш цхьарчоа дика дIаболабелар из болх. ВIаштIехьдоалар дийнахьа 70 гектара тIара доакъара лаьрхIа дIайийна культураш хьакха. Баьца хьоар кийчдарал совгIа механизатораша цахаддаш мош доакъар а лоттадора шоай хьайбашта.

Социалистически яхье а баьшна хьинар айдевш доахьег механизаторашa. ХIаьта хьалхле дIа па кешаш хьабоагIа Арсанбо Мусаи Кушель Ивани. Царел дукха тIехьа ца бусаш къахьег КС яха агрегаташ лелаеш болча Алиев Вахаси Куркаев Мусаси. Цхьа ди дIадахийтац цар балха нормаш 130—135 процент кхоачаш ца еш.

Баьца хьоар кийчдарал совгIа хIара дийнахьа 200—220 тонн сенаж а Iалашъю бригада болхлоша. Цхьа килограмм хилдал мошa доакъар па дойташ къахьег цар.

Хьинаре къахьег АВМ-аца баьца хьоар доакхаш болча местераша Хасбулатовгiар Рамзанен Залваси кулгаллеча болхлоша а. Цахаддаш шин сменагIа болх беш я баьца хьоар доакхка агрегат.

Шин бIаь гектара тIара баьцаш хьекха а баьннаб механизатораш. Бакъда, делха доладеннaча догIана холуш доккъьай балха темпаш. Ишта моттигаш нийслой а бригадера боахлой уйла е юпь бетта хьаахарча дешочнa 350 тонн йол аргIаш а даь дIаоттае. ХIанзле массехк аьла аргIа даьд цар. Укх шера 1250 тонн йол кийчъергъя цар, хIаьта цох 80 процентаг дIакхоачаш яр доакъар кийчдара кхайнадаьча месачинках кийчъе декхар тIаийцад бригада болхлоша.

Х. ДАЧАЕВ.

Социалистически яхьа дневник

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

Октябрьски буруж тохара балхий управлене коллективо ворхI дa хьалха кхоачашъяьй буруж тохара ппе бетта хлан. Цу юкедасача дешошна укх бетта чотагIа техад 1300 метр совгIа буруж. Пачхахьалкхен пландагIа лаьрхIача бесса йисте а даха мехкдаьттахоина дIаелаяй йиъ скважина, царех шиъ эксплуатации а йолаш.

Къахьегама овсарле лакхъяра кхаь 12,5 процент тIехкхоачаьяьй бурувдеттараша, хIаьта буруж тохара коммерчески сухала задани — 117,3 процент.

Социалистическа яхье хьалха латт Найман Владимир Павлович, Виноградов Александр, Ерещенко Юрий Сергеевич керта латтача бурувдеттарий коллективаш.

●

ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

«Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша яхье кердача къахьегамо дака толамаш даьхад. Мехкдаьтта дешкдара пхе бетта план кхоачашъярах рапорт делар цар 27 мае. Пачхахьалкхен планал совгIа Даьхенга дIакхоачаргдa 6150 тонн мехкдаьтта. Кхаь шерах аз шерен план кхоачашъяьй НГДУ мехкдаьттахоша 18 мае. ЦхьайттаьлагIча пятилетка йоалаеча дешо хIанзлехьа цар планал совгIа даьккхад 55 эзар тонн «Iаьржа дешув».

Къахьегама овсарле яхье процент заданел совгIа лакхъяра шерте еина задани дикка тIех кхоачаш а я, из кхаьнал 3,4 процент лакхъяьй цар. Ер шу доладелча дешо пачхахьалкхен планал совгIа хIанзлехьа цар пайдала яьккхай 280 эзар сом мах бола товарни продукци.

НГДУ мехкдаьттехоаш йоахача цехашта юкъе аьрхача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Лузин Александр Васильевича кулгалдеча шоллагIча цеха коллективо. Ерригача управлене заданел совгIа даьккхача мехкдаьттах дукхагIдар цо даьккха да.

Дикача нахах

БРИГАДИР

Атта гIулакх дац комсаш лелаелга. Механизаци юкъейоаллаьале а дукха да цар плантацешка кулг кара да дезаш доле балхаш. Царех да шпалера тоаелга, комсий гаьнаш йоIалга, ашка саьрга уш къайлехкагIа. Дукха балхаш да цар хьувкъам чуэцача кене да дезараш а.

Хала лелае езаш культура я из, доаьдарга хьенока мара хьувкъе а ца хьувкъаш. Цудухьа къахьегара тIера хила веза из лелаеш вола болкло а.

Ийс шу хьалха Надтеречни района «Знаменский» комсий совхоза цхьан бригада балха ера Шамилева Хьава. Из нийслу берти цхьоагIон а болаш къахьегача «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни комсаш лелаераш яха сийлен цIи лелаеш йолча Усманова Марьяс кулгалдеш йолча бригада коллективе.

Из цIи хеза бригадир хьахаьча а йолаш бола ба йолеалу Шамилева. ХалонагIа бIу а къожабаь тIехьешка ергйолаш яцар хьала ше боли беш диниче моттигашка а хьинар ца кхоаеш хьаьийга хиине Хьава. Цхьа шийна хьалдаьккхар шоалагIа ца доакхийташ дикан чакхдоах ца ший балхаш. Къаьстта дикагIа кулар Шамилевас къахьегаш йолча участкера комсаш.

Атта дацар ялх бера доал а деш шер-шера дика хьувкъам болаш комсаш хьалкхе. Цхьа шу дIадахийтац Хьавас сий плани тIаийца декхара кхоачаш ца деш. Ше санна къахьегаре тIера болаш хьалхьебу цо ший дезал а. ЙоI Руслани йоI Румидани шоай совхозе кхыче бригадашка болалой а болаш хьалхала къахьегаш ба, хIаьта Лейла — шоллагIбола йоI, нанас кулгалдеш бригада болх беш я. Шоай нана, ваккарий йоккарий сатна къахьегаре тIера хургдолаш кхувшдоагIа вешa берaш а. Каникулаш доаца хана кхай тIа бокхагIберашта новкъостел деш хул уж а.

Пятилеткай планаш кхоачашъяьча доккхий хIамаш кагIдуллаш къахьегача Хьавайна Даьлено Къахьегама Сийлен III степена ордена Къахьегама ветеран яха медали еннай. Царал совгIа Ерригсоюзни социалистически яхье котало еккерах тийна Знакаш а йоахи цун накъха тIа.

ХIаьта совхоза дирекцеи профсоюзни комитетом а белгалбаьккхаб цун къахьегам дукха сийлен грамоташи ахчан премеш а тийна.

Комсаш лелаеча йоккха балха опыт Iоаь Шамилева укх шера бригадирала хьожаьй. Шоай каниакьан дешан чакхдахийтад Хьавас бIаьстан кхай тIара балхаш. ХIанз хьахулеш йоагIача комсашта дIахо де дезаш доле Iунаш дейташ а из. Шамилевас декхар тIаийцад ший бригадо лелаеча 76 гектар кулаш йолча комсий плантацо тIара гектара тIара 57 центнер комсаш эха, планагIа яха йоагIараш 55,4 центнер йолаш.

С. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: Надтеречни района «Знаменский» комсий совхоза № 6 бригада бригадир Хь. Шамилева.

С.-А. АСХАБОВА сурт.

Балха визитаца

КПСС ЦК-аси СССР Лакхехьарча Совета Президиумо кийха балха визитаца 4 июне Москве веник РКП Генеральни секретарь, СРР Президент Н. Чаушеску.

Аэропорте цунна хьагъебалбер: КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета хьалхара заместитель, СССР кхыча мехкашарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Г. В. Романов, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

КРЕМЛЕРА ПЕРЕГОВОРАШ

4 июне Кремле переговораш хилар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаи К. У. Черненкои РКП Генеральни секретара, СРР Президента Н. Чаушескуи. Цига дакъа даьцар:

советски оагIонгахьара — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела Н. А. Тихонова, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатели хьалхарча заместитела, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР оборона министра Д. Ф. Устинова, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова, КПСС ЦК секретара Н. И. Рыжкова, КПСС ЦК члена, СССР Министрий Совета Председатела заместитела Н. В. Талызина;

румынски оагIонтахьара — РКП ЦК Политисполкома члена, СРР правительства Премьер - Министра К. Дэскэлеску, РКП ЦК Политисполкома члена, РКП ЦК секретара Э. Бобу, РКП ЦК Политисполкома члена, РКП ЦК секретара И. Верделa, РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, РКП ЦК секретара И. Стояна, РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, СРР правительства Премьер-Министра заместитела И. Тоту, РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, СРР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Ш. Андрея.

К. У. Черненкос румынски новкъосташна хоам бир КПСС XXVI съездеи цул тIехьагIа хиначa КПСС ЦК Пленумийи решенеш кхоачашъяра лелаеш, экономика эффективность лакхъяра, управлене система эргаяьккха тоаяра, халкъа хьал-торо дIахо айяра чакхдоалача гIулакхий доархIам белгал а баьккха.

Н. Чаушескус дийцар СРР къахьегамхоша РКП XII съездеи Къамая конференцеи решенеш кхоачашъярах, дезача денна — фашистски лоалах мохк мукъабаьккха 40 шу дизаран Румынски коммунистически парте укх шера хургйолча XIII съезда ела кийчонах.

Переговораш йолча хана дийцад КПСС-ан РКП-ени, СССР-а а СРР-ена а юкъера бувзамаш дIахо дегIадоаладарен кIоаргдарен керттера лостамаш. Цу тайпара белгалбаьккхаб доттагIалах, цхьана гIулакхаш леладарах, вIаши новкъостал дарах долча 1970 шера 7 июле даьча Договора, 1976 шера 24 ноябре цхьана яьча советско - румынски Заявлене доархIам. Хьакхайнадаь социалистически отношенеш чIоагIъяра, вIаши гIойле йолча тайпара массе оагIорахьара цхьана леладу экономически Iилма - технически гIулакхаш шердара, цар формаши методаши эргайохкаш тоаяра дIахо а кIаьл ца луш къахьега лаьрхIа шоаш хилар. Бакъдаьд политически, идеологически, культурни, кхыча доакъошкара бувзамаш кхы тIа а чIоагIде лаьрхIа хилар. Переговорашка дакъа лоацараша белгалбаьккхар пачхахьалкхенашта керте латтарий боараме хургйолча СЭВ-а членаш йолча мехкий Экономически совещание боккха доархIам.

Дунен халкъашта кхерe актуальни проблемаш юкъаца хана хьакхайнадаьд дунен тIара хьал дIахо ирдаларца дувзаденна саготдеш хилар, белгалдаьккхар, кхоъкам дукхбувла керттера хьаст хетара агрессивни долча империализма низий, эгара хьалхарча аргIанна США, тIема совле кхиахара, дукха совгIа - эшашагIа боахаш нийсбенна тIема - стратегически боарам кагбаре тIаерваль политика хилар. Цунца дувзаденна уйла тIаяхийтаб социалистически содружества мехкий цхьоагIон кхоталларн чIоагIлара, вежарашха йолча пачхахьалкхенний оборонительни союз — Варшавски Договора организаци чIоагIъяра. Хьакхайкадир Малхбузен Европе нерда американски ракеташ оттаяле хилина хьад юхаоттадаро нийсхоин цхьатерарча кхерамзлени принцип кхоачашъяра ларда тIа ядерни герах даьда переговораш арга боли реальни наь хьабеллаяргбоатах шоаш дог тайна хилар.

Корта болаш, новкъосташха къамаьлаш а деш, доттагIален къайлагIа хIама доацачен хьалашка хилар переговораш.

(ТАСС).

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешка

Республика Лакхехьарча Совета комиссе заседане дийцар НГIАССР моттигерча промышленноста министерства шийна карарча предприятешка йоагача хIамах, электрически йIовхалеи энергех рационально пайда эцийтара беча болхах дола дош.

НГIАССР моттигерча промышленноста министра нов. С. М. Магомадова докладага, кийчон комиссе кулгалхочун депутата Ю. А. Лутовинова содокладага, хIаьта ишта «Энергонадзора» керттерча инженера нов. И. Ч. Федорова информацега ла а дийгIа, уж йийцачул тIехьагIа НГIАССР Лакхехьарча Совета промышленноста, транспорта, бувзама дешашта йолча комиссе белгалдоаккх производства эффективность лакхъяра, доагора - энергетически ресурсех кхомеи рациональноe пайда эцара цхьадола гIулакхаш министерства чакхдаьха хилар.

Продукце керттера тайпаш хьадаргеи балхашкеи йоагоа хIамеи энергоресурсаши дIаахийтара удельни нормашка хIара шера керда хьожелтеи чIоагIъелгеи вIаштIехьдаьккхад, кийч а аь чакхйоахаш я дIаухийта доагора - энергетически ресурсаш кIезагъяра оттаяь задаьно кхоачашъелга Iалашдара тIаерзаяь организационно - технически мероприятеш. Предприятеши доагораца летаеш йола установкаши централизованни йоагIача йIовхалах дIахоттара болх ба беш.

Цунца цхьана, къамаьлаш дераша белгалдоахар, йоагача хIамах, йIовхалеи электрически энергех рационально пайда эцара НГIАССР моттигерча промышленноста министерства беча балха боарам хIанз а КПСС XXVI съездо дIадийхараштa, «Доагоро - энергетически ресурсех халкъа боахаме пайда эцара эффективность лакхъяра хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баьча сацама дикка дон луш ца хилар.

Масала, «Металлист» яхача заводеи «Художественни промыслаш» яхача производственна объединенеи организационно - техническе мероприятей план 1983 шера отта вIалла а яьц. Продукце единицага дIайоалхача хIамай боарамаш шоашта хеттача тайпара леладу укхаза цехашка учет ца хилар бахьан долаш. Арахецача продукце тайпашта — хIаранена къаьст - къаьстан цхьанеи — уйттадеча боарамашка, гойташ хилац еррига предприятешка мел энерги дIайохийт, тепловой сеташ тоае езаш я.

Комиссе членаша къаьстта белгалдаьккхар, министерства предприятешка дIаухийтача йIовхала энерге учет лелаеши тIахьожам доаттабеши йола прибораш ца хилар. Отопление системаш конденсатоотводчикашца кийчъяьяц, запорни арматура вочa хьал тIа я.

Дукка йIовхали энергия боаю цхьайола предприятеш («Металлист» яха завод, химзавод, прядильно - ткацки объединени) къаенна оборудования чулаттача типпача цIеношка хилар бахьан долаш.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета промышленноста, транспорта, бувзама дешашта йолча комиссе НГIАССР моттигерча промышленноста министерствана могадир доагора-энергетически ресурсаш кхоареи хьурмат дарея режим чIоагIа делаяра тIаберзабаьча организаторски методически балха боарам айбелга, белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара дииза дерг мел доацар делга.

* * *

НГIАССР Лакхехьарча Совета уваxцIено лораяреи социальни Iалашоена дешашта йолча комиссе заседане дийцар «УвахцIено лораяра хьакъехьара» РСФСР Закон Нохч - ГIалгIай АССР-ера кхувш боагIарий увахцIено лораяреи царна физически кхетам балареи, даьнъе минита кхоачашду яха дош.

НГIАССР увахцIено лораяра министра заместитела М. Х. Магомадова докладага, комиссе председатела депутата Н. В. Мироновай содокладага, хIаьта ишта республика просвещене министра заместитела Г. Б. Кучеренкоси НГIАССР Министрий Советерча физически культурая спортеи комисета председатела Е. С. Байраковси даьча къамаьлашка ла а дийгIа, уж дийцачул тIехьагIа комиссе белгалдаьккхар, республика увахцIено лораяра министерства, дешара хьашт долаш йолча кхыча министерстваши ведомстваши, халкъа депутатий Советаша кхувш боагIараша медицински гIулакхаш делга дIахо дикагIа вIаштIехьдаккхара, уж дикагIа дара, физически кхетам балара КПСС XXVI съезда решенешка, партеи правительстваи сацамашка, РСФСР законодательства дIадехарашка хьежжа белгалдара болх беш хилар.

Республика территоре тIа болх беш я хьокхаш тиъаьнел совгIа лораш а болаш йола кхувш боагIарашта лаьрхIа 30 кабинет. Массе оагIорахьара, кIоаргга медицински тохкам бар, массе а специальностах бола лораш цига дакъа лоацаш дукхагIа хилар бахьан долаш кхувш боагIарий лазараш дикагIа хьагучадоах, дукхагIа хиннаб диспансерни тIахьожама юкъеэза цамогаш бола кхувш боагIараш.

Санитарни надзора органаша хадданза эргадоахаш тоаду юкъарча дешара школай, профтехучилищай, юкъерча специальни дешара заведеней дешархой дешара, быта, салаIара хьалаш тоадара тIаерзаяь санитарно - гигиенически мероприятеш вIаштIехьйоахилга.

Укх тIеххьарча шерашка леладе даьнaд дукхача дешархоша цхьана салаIара гIулакх. ДукхагIа хиннай салоIа сезонаи балаш. Вераши кхувш боагIараши хадданза физически культуран спортеи занятешка чуозара тIаерзаяь мероприятеш чакхйоахаш я.

Цунна цхьана, комиссе членаша цун заседане белгалдаьккхар, «увахцIено лораярах» йола РСФСР Закон кхоачашдара республике беча балха тIа цIенкашта кхоачамбоацараши ъоастадала диса дешаши хилар.

Юкъарча дарбай сетерча кхувш боагIарий кабинеташа кхувш боагIараштa профилактически тохкам бара гIулакх эсала лел, дукхача даькъе из бахьан долаш да кхувш боагIараш Урус-Мартановски, Ачхой - Мартановски, Веденски, Наурски районашка сов дукха цамогаш хулаш хилар. Грозне городе, Ножай - Юртовски, Советски районашка кхоачам болаш шаьрьаьяц берий дарбан - профилактически учреждений сетера кхувш боагIараш кхувш боагIарий кабинеташка дIачутелара система.

Надтеречни, Сунженски, Малгобекски районий дукхача школашка школьникий ден режиме физкультурни мероприятеш чакхъяхац, дикалга диллача эсала я уж. ХIанз а республикерча дукхача школай балха практикана юкъе деналац «УвахцIенои дешош» хал-ханнахьа чакхдоахилга. Довкний кхоачамбоацараш да военни-лорий комиссей балха тIа а.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

ТIАХЬОЖАМИ РЕШЕНЕШ МИШТА КХОАЧАШЪЮ ТАХКАРИ

Коммунизм хьалхара парте XXVI съездо оттадаь декхараш толаме кхоачашдуьургдац партийни кулгалдара эффективность дIахо лаьх ца йой. Къьстта лоархIаме да тIаьхьожами решенеш мишта кхоачашъю тахкари, парте организаторсия балха керттера дакъа уж хиларах тарра, ёргадоахаш тоадар.

Решенеш кхоачашъяра бу тоалам эффективни хулийтача хьалех цаI — хьалхагIа кхоачашде дезача декхарашта из тIаберзабар. Управлени политикан ерриге искусство сенах латт аьлча, аьхад В. И. Ленина, из латт: шийн керттера низацца уйлех мича тIаерзаергья шийн хашахьа терхалдарахи харехи.

Тха завода коллективо хьалхарчарца хьалаьллар къахьегама овсарле кхы тIа а 1 процент лакхъси продукци хьаярга додар 0,5 процент лохден аьнна парте ениа задани. Тхоай торошаш массе оагIорахьара техкачул тIехьагIа оаха инициатива кхайлайир къахьегама овсарле планагIчул 1,5 процент лакхъе а продукци хьаярга додар кхы тIа а 0,7 процент лохде а. ТIанйца встречни план дакм партийни организаце терпам тIалоаттабеш я. Администраце боахама гIуланкхашта тIаьхьожам лоаттабаре йолча комиссей гIулакхаш вIаштIехьлахара беча шийн балха тIа тIаьхьожам хадданза, низ болаш, дийнача организаторски балхаца органически бувзабенна хилийта гIерт парткома массаза а. Цу цхьан ханна керттера уйла тIаьхийта ева цоха юкъе беча дийнача балха, хьагучадаьха кхоачамбоацараш дIадахаре шийн ханнахьа де дезар дар, болх юкъагIа ца бувлийтари кега ца балийтари дукха гIулакхаш боньонца малагIча хьала тIа да хара лоаттабеча тIаьхьожама.

Цунах хьахинар — тахан деррнгача хьонхамашта 4 бетта план кхоачашьяр. Къьстта лоархIаме да, къахьегама овсарле лакхъяра гIулакха тхоай 1984 шера встречни плана хьонхамел тхо 2,6 процент тIехдоалар а цун чотагIа хьалхарча квартале кхы тIа а 135,7 эзар сомех дIадолар лохдарах 27 эзар сомех продукци арахецар а. Лакхъенача темпаша йиш хулийт пятилетка контрольни цифрел тIехьадисар дукха хIама ца дусаш дIадаяха.

Цхьабакъда, предприяте коммунисташ карагIдаьнна чутIа совца лаьрхIа бац. Тха сатем боабеш да планаш цкъа а дукха мах бохийташ кхоачашъеш хилар, экономикана кулгалдеча цхьаццайолча моттигашка инерце низ, къаденнар хьалоаттадаре самал хIана а дIаллаза хилар. Производства ю управлени мишта тоергьяр, боахама кулгалхой инициативанех маьжарлоннех стимулировали мишта ергьяр, къахьегам вIаштIехьбаккхара бригадни форма дикагIа ерга мишта йоаккхаргьяр — уж дешаш да тахан партийни организаце теркама юкъметте латтараш.

ХIанз лоархIам беттаца беш болча Iалаьмате бехкетохамеча пятилетка мул тIа даьннад вай, белгалдаьккхар ноанкъоста К. У. Черненкос КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленуме ше къамьал деш. ХIаьта вай боахама балхаш дIахо дукхагIа ай ца дича дардолаш вIалла а дац гIулакхаш. Из хьахьокх хьалхарча квартала итогаша а. Белггалара толамаш гуччаьха долаш да. Вешта, тIехьайнса участкаш а гучаьннай. Доггча бесса доагIа из тха коллективана а.

Предприятеша ритмично, юкъагIа бувргбоацаш болх бара лоархIамеча хьонхамех цаI ба договорни поставкашта декхараш кхоачашдар. Цу дакъе хIанз а кхоачамбоацараш хилара дIенхаштта уйла тIаерзайир КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленумо.

1983 шера октябре отчетно-хоржамий собрани йолаш вIашагIъеллаьр договорни поставкашта план кхоачашъяра дакъерча администраце тIуликашта тIаьхьожам лоаттабу комисси. Цу комиссена керте эттар коммунист С. П. Гречкина — керттера экономист. 1983 шера ноябре партконе дош оттадир комиссе договорни поставкашта план кхоачашъяра хьакъехьа. Цу гIулакха ячча парткома заседание хьагучадаьхар из хьокхам кхоачашбаре Iаткъаш дола бахьанаш, мероприятеш белгалйир кхоачамбоацараш дIадахарин дIахо боаррамагIа болх байтаран.

Соцама цхьан пункте дIаяздаьдар: «Е соцам кхоачамбара лелама 1984 шера апреле хьожалда». 1983 шера тха вIаштIехьдаланзар договорни поставкашта план 100 процент кхоачашъе.

Коммунисташа, керттерча специалисташа шоай бехкетохам кхетабир, нийса аьнгдаш йир, шоай балха тIа теркал ца деш мел дисараш теркалдир. ТIаьхьожам лоаттабеча комиссе членаша шоай ханнахьа хьагучадоахар кхоачамбоацараш. Тхоай декхар доазаш, уйлаль баьча балко Iалашдир тхона 1984 шера 1 квартале договорни поставкай план 100 процент кхоачашъелга. ХIанз оаха тхоашта карагIдаьнна чутIа ца совцца лаьрхIад.

Кхоч барен хьурмат дарен, къахьегамех производственни дисциплина чIоагIъяра беча балха хьнаре, дикаа новкъостал ду парткома секретара заместителa нов. А. П. Губске кулгалдеча халкъе тIаьхьожама керттерча группо.

1983 шерен 1984 шера 1-ча кварталех 4-зза халкъа тIаьхьожама керттерча группа собранех 4-зза бюрон дийцад кхом барех хьурмат дарен дешаш. Цига къамаьлаш дир кулгалдеча болхлоех 12 саго, цу дакъе: керттерча инженера декхараш кхоачашдеш волча нов. Ю. А. Рахмане — халкъа эша товараш дукхагIа арахецарех цар номенклатура шеръярен дакъе ца деш дисарий хьакъехьа, хIаьта из цунна дIа а хайта. тIадиллар халкъа эша товараш арахецара план кхоачашъелга Iалашдара даьр фуд дувцаш № 6 йолча цеха коллективана хьалхашка хоам белга.

Алхха цхьан 1983 шера заводо керда арахеца доладаьд халкъа эшача товарий кхо тийпа, масала, «Грация» яха трепажер, берий переклади на, бе-бе бесаш долча телевизора кIал уттаю хIама. Модернизаци яьй изделей 2 тайпанна — комбинированиц экспандерий канализационни чистилканех. Халкъа эша товараш арахецара план 1983 шера 138,7 процент, 1984 шера 1 квартала план — 143,3 процент кхоачашъяьй.

Iан замадахьа беча балха завод во кийчъярах, из бахьан долаш дукха энергоресурсаш дIанхийта йийза хиларах 1983 шера октябре керттерча группа собрание къамаьлаш дир: директора заместителаша нн. В. М. Вараева, В. А. Серебрякова, керттерча механика нов. Самойленкос, керттерIа энергетика нов. Хайдарова, № 4 йолча цеха начальника нов. А. Е. Скворцова.

Халкъа тIаьхьожамхой собране ешача предложенегIа администраце кхьахе ханаш оттайир помещенеш Iана кийчъяра балхаш кхоачашдаре, кулгалдеча балхаш тIарча бехкетохамеча болхлошта лира предупреждененеш яьй.

1983 шера 27 декабре керттерча группа бюро ладийгIар транспортни участка начальника нов. Хайкина, директора заместителa нов. В. А. Серебрякова, механикаша нн. Скворцова герасьяншех, керттерча бухгалтера нов. Исравлова, кхьчар къамаьлашка.

Тохкам бича гучадаьнна гIалатеш бахьан долаш заводе приказ а тела бехнаш даьд дукхача кулгалдеча болхлошта.

1983 шера марте халкъа тIаьхьожама группо къахьегамех алапех отделаца, кадрай отделаца, депутатски группацех комсомольски активацех цхьана рейд яьй пропускной режим, балха хенахи станочни оборудованехи пайда эцилга мишта леладу хьожаш.

Алхха цхьан № 4 йолча цехе цхьан дийнахьа болх ца беш 96 сахьат лаькхад станочни оборудоване.

Приказа тIа дIанзъяьй халкъа тIаьхьожамхоша гучадаьха кхоачамбоацарех дIадахара тIаерзаь мероприятеш. 17 болхлочоа, цу дакъе 4 мастера дисциплинарни взыскани яьй.

1984 шера апреле халкъа тIаьхьожама группо тохкам бир продукци маьхала аккхара лачкъхьалихен план заводо февралех мартех мишта кхоачашъяьй хьожаш. Тохкам бича гучадаьннад, бIарча хьанйцача 1984 шера 1 квартале продукци маьхала аккхара план 105 эзар сома тIехихоачацъяьлле а, феврале 11 эзари марте 34 эзари сома кхоачаш ца еш йиса хилар.

Хьагучадаьхар продукци маьхала аккхара план кхоачаш ца яра бахьанаш. Тохкамах хьахинараш дувцаш партийни комитета заседани а яь, цига хьийхар керттерча группа бюро членаши продукци маьхала аккхара план кхоачашъяра хьалхара хоа дала дезаш бола кулгалдеча балхаш тIара болхлойн.

Партконе ладийгIар сбыте отдела начальника нов. А. И. Пипиева, производственни отдела начальника нов. Г. Н. Габараева, цехий начальникаша нн. А. Г. Качарьянца, А. Е. Скворцова, В. Г. Саркисова, директора заместителa В. А. Серебрякова, керттерча бухгалтера С. М. Исравлова даьча къамаьлашка. Цу болхлошкара партконо хьадийхар белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахилга, дIадовзийтар балха тIа цар даь гIалаташ. Дукха мероприятеш оттайир лачкъхьалихен план кхоачашъяра заводо беча балха дикал лакхъяра тIаерзаь.

1983 шерен 1984 шера 1 кварталех кхом бари хьурмат дари, къахьегама дисциплина чIоагIъяр мишта лел хьожаш оттаьча материалех лаьца 7 приказ техад завода администраце, дисциплинарни хьисапе бехк баьб 45 сага.

Тохкамаш депутатски группаца, профсоюзни комсомольски активаца цхьана деш а Iаьдал да заводе. Масала, завода депутатацец комсомольски активацех цхьана яьй рейдаш: гуйран-Iан замалахьа болх бе завод кийчъярах, балха хенах пайда эцарах, подсобни боахама балхах лаьца.

Завод кхы тIа а технически кийчъяра даьяьерча администраце гIулакхашта тIаьхьожам лоаттабеча комиссеца цхьана техкар заводе капитальни гIирсаш хьалдара, белгала аьлча кузнечно-прессови участок хьалъяра гIулакх мишта лел.

Партконе ладийгIар тохкамах хьахинарий хьакъехьа капитальни гIирсаш хьалдара деша директоре заместитель волча нов. В. М. Вараева даьча къамаьлага. белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара тIаерзаь мероприятеш оттайир. Из дош хIанз тIаьхьожама кIал латт. Цу гIулакха а тхоай толам бахха вIаштIехьдаргда аьнна хеташ да тхо.

А. ГОЛОВАНОВ,
«Автоспецоборудование» ххача завода парткома секретарь.

Укх шера алам хахал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIанйцад Нохч-ГIалгIай гIишлой управлени СМУ-4 гIишлоенхоша. Шоай деша дай хилара шерра социалистически эхь а йоаржаль, хьалхере къахьегаш ба уж. Цу кхье хьалхалаттачарех цаI я мастера Ибрагимов Салмана кулгалдеча шоллагIча гIишлой участка коллектива. ХIара сменагIа нормаш 115—120 процент кхоачашъю цо. Ше кхоашдеча гIишлой балхашта юкъе цхьаккха тайпа брак а нийсь-[illegible]

СУРТА ТIА: ахе бетта хьал хана хьалха кхоачашъярахи хьалханка латтача декхарехи лаьца дагабоалаш ба (аьрдехьара аьттехьа) мастер С. Ибрагимов, штукатураш Н. Овчарова, Х. Мурадов, Н. Алсаева, А. Шаршуева, З. Ибрагимова, Я. Сулейманова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дош гIулакхаца чIоагIду

Дикача къахьегама толамашца дIадоладир 1984 шера шоллагIча квартала декхараш кхоачашделга Октябрьски революце орден лелоча «Старогрознефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене коллектив. ХIаьта цунна чуйоагIача подразделенешта юкъе дикагIа лоархIачарех я скважинашта капитальни лаьттан кIалех ремонт ю цех. МоллагIча скважино мехкдаьтта ца луш соцадича эггара хьалха оарцагIбоагIа цу цехера нах.

Цар доалахьа я низ бола хIанзара техника. Бакъда, керттерьар техника яц, цунца болх беш бола нах ба. Царех цаI я производства ветерана Солнышкин Дмитрий Семеновича кулгалду лаьттан кIала ремонт ю цех. Белгалдаккха деза «цхьайттагIча пятилетка диъ шера план кхаь шерен ах шерен кхоачашъеi» яха инициатива дIайолальраш а управлене эггара хьалхарчарех цу бригадера нах болга.

Толамаш шин-шерIа хьахулаш доацилга дика кхета а деш Солнышкина бригадо бкзое пайда эц шоай балха тIа хьалха латтача къахьегама методех, хадданза балха юкъехувл дикагIа пайда боала формаш. Цу дакъе укхаза шерра пайда эц рационализаторийн изобретателийн предложенех. ХIаьта дIабахача пхе бетта цу предложенех хьахинна пайда 14 эзар сом ба.

Дукхъал 5 бетта цеха болхлоша 9 скважинана капитальни ремонт яьй планагIа 6 мара йоацача, тIаккха 899 скважинана текущи ремонт яьй. Уж балхаш сиздар бахьан долаш цу скважинашка тIаккхийттача мехкдаьтта боарам 400 тонн ба.

Дика болх бу скважинаш тоаеча операторашa Н. Печинске, Р. Товбулатова, В. Митряшкина, кхьтта кхьчар.

Ремонтникаша дош деннадар дукхъал маь бетта 215 скважинана ремонт аьнна, хIаьта шоай дош цар 28 мае кхоачаш а дир.

Иштта, шоай дикача гIулакхаща мехкдаьттен гази йоахараштa гIо деш хьабоагIа «Старогрознефть» НГДУ ремонтникаш.

А. ТИЩЕНКО.

● БРИГАДНИ ФОРМА: ОПЫТИ, ПРОБЛЕМАШИ

БОАХАМА А ТХОНА А ПАЙДАНЕ ДА

Соахка июне денз кердача тайпара, цхьа наряд йолаш цу чакхдаллалца баьча балхах хьахинначунга хьежжа алапи хургдолаш, бригадии хозрасчетах болх беш я тха мехотряд. Верригаш пхийтта саг волаш я тха коллектив.

Отрядага да гуракхьа а бIаьсти а дIахоаш тайп-тайпара культураш кхееш дола кхаш. Царна доалдара эша тайп-тайпара техника я Хьалххехьа совхоза специалисташа оттадаьча технологически картага хьежжа леладу отрядо алаташ кхедара а кхьйолча культурашта Iуналдара а деррига балхаш.

ХIара дийнахьа балха нормаш кхоачашъярга хьежжа хулар хьалха хIара механизатора алапи. Цудукхь из могга сиzagIa болх бе гIерташ хулар хIаравар. ЛерттIа уйла яцар хьабеча балха дикала. ХIана аьлча, цар хIама дицар тахан баьча балхах кхоана хьахулачох тайша.

ХIанз гIулакх къьчча тайпара да. Лелаьлча культура хьувиъамах тайша да хIанз юртбоахама цу чакхдаьлча хьаьаца алапи. Цудукхьe хIана механизатораш гIертац хьалха санна ше-ши дукагIа балха нормаш яха. Болх дикагIа бара тIаййрзай хIарене уйла, ХIана аьлча, хьабеш бола болх диках ханнаьлен ца бича, Iа совхозаца даьча договорах лаьрхIа хьувиъам балкха вIаштIехьдаргдац. ХIаьта планах лаьрхIа хьувиъам ца хуле, цу йистедаьлча луш дола алапи а кIезигагIа хургда, хIаьта совгIата лаьрхIар вIалла ца хила а тарлу. Цу дешо чIоагIъю хIара болхлочун дисциплина, лакхбу коллектива хьалхацка латта декхараш кхоачашдара бехкетохкам.

Кердача тайпара болх баро белгала аттача доаккх хIаране беча балха лоархIам бара гIулакх а. Хьалха хIарене баь болх а лоархIаш хIара дийнахьа нарядаш уттве езар. ХIана табель оттадича чакхдоал балха лоархIам белга.

Соахка оаха баьча балхах хьахинараша гойт кердача тайпара къахьегам вIаштIехьбаккхар боахама а механизатораш а пайданегIа, дIахо йодача хана а цу тайпара болх бара лоIам чIоагIбеш хилар. Из хьахьокхара цхьадола масалаш доаладергда вай.

Тха отрядо укх шера ца бола алаташ лeладаьд 840 гектара тIа. Хаоттама хьалаш низткъала хиннадале а хIара гектара тIара 22,6 центнер йолаш алат чуйицад отрядо, план 21,7 центнер хиннача. Ерригача совхозе чул кхо цетнер, хIаьта лоаллахарча воих бригаде хинначул ворхI цетнер лакхагIа бе тха отряде алатий хьувиъам.

127 гектар генараш леладаьд оаха соахка. Царех хIара гектара тIара цхьайтта центнер йолаш генараш чуйна вIаштIехьдаьннад тха отряда. Ерригача совхозе лаьрхIача даьцнарел шин центнер дукхагIа хул уж. Кхы а дукха доаладе йиш яр цу тайпара масалаш.

Технологически картах 463 эзар сома маьха ерригa продукци яккха езаш яр отряд дIадахача шера. Из декхар толаме кхоачаш а деш 526 эзар сома продукци якха вIаштIехьдаьннад тха. Цунга хьежжа да тхоен хьадоагIар а.

Юкъера лаьрхIача хIара механизатора бетта 342 сом ахча нийцад преми а юкъейолаш. Вешта, болх баьча механизаторaшa лаьккхар 203 сом мара дац. Планал совгIа продукци яккхарегIа 8,5 эзар сом совгIат а хьоькадаьд тхона.

Цу деррге гойт кердача тайпара болх белга пачхьалкхена а механизатораштa а пайданегIа долга. Тха балха хьожамаш кхы а дикагIа хила йиш яр цхьадола кхоачамбоацараш хиннадешаре. Цхьа-дале, цу юкъе кхоачаш мара доладаланзар тхо кердача тайпара болх бе. ШоалагIа-дале, дукха моттигаш хулар кхычахьа эшача отрядера механизатораш а техника а дIаухийташ. Из бахьан долаш ханнахьа чакх ца доалаш дусар цхьадола отряда балхаш. КхоалагIа-дале, тхона балха ца эшаш тайп-тайпара техника я отряде. Цхьаккха хIама да деш латташехьа цун мах а тха продукцена IотIабуж. Цо дикхбу продукце мах. ДIахо йодача хана уж кхоачамбоацараш ца хилийта лерхI оаха.

Доккхий декхараш оттадьд мехотрядо шийна хьалхашка пятилетка дилагIча шера. Из болча алатий 25 центнер лакха лаьрхIад оаха хIара гектара тIара, план 22 центнер йолаш. Агротехника бокъонех доагIача тайпара ханнахьен дийкен дIадийнад оаха 824 гектара тIа из бола алаташ.

Цул совгIа, хьажкIаш, генараш, кхьйола бIаьсти дIадоа культураш а отрядо лелаеш.

Дика чакхдаьлад оаза укх бIаьсти гота балхаш. Индустриальни технологех шин бIаь гектара тIа дIадийнад генараш. Цу технологех 300 гектара тIа дIайийнай алатийна лаьрхIа йола хьажкIаш. Тайп-тайпара хьалаш хьалхургйоаш 454 гектара тIа дIайийна силоса лаьрхIа хьажкIаш а я уж шера оаха лелаеш.

БIаьстенa культураш дIаюгча овсаре къахьегаш хиниб механизатораш кхаш кийчдеча Валхароев Хьажбикар, Боков Бадри, гербицидаш товсача Мержоев Жабраил, Мержоев Солтo, хIамаш дIаюгча Мусаи ТIахIири Гандалоевгlар, кхыбараш.

Планах лаьрхIачул лакхагIа генарий, хьажкIий, кхыча культурий хьувиъам чуэца социалистически декхараш тIанйцад мехотрядо укх шера. Масала, алатийна дIайийначa хьажкIий хIара гектара тIара 25 центнер фуаллаьхха хьажкIаш яха еза тха планах. Оаха лерхI хIара гектара тIара 40 центнер хьажкIаш яха...

Лоаца аьлча, кердача тайпара болх белга беркатегIа долга кхета а деш. Кхачам программа кхоачашъяра кхы а хьинарегIа къахьега лаьрхIа ба тха мехотряда механизатораш укх шера.

М. БОКОВ,
М. Горьки цIерагIча совхоза мехотряда [illegible]

Маликай толамаш

Болх бе этта дац доккхи лелараш, фермана гонахе бехаш хилча хIаьта а. Шеленах а йоахала а, делаче догIам — хоттем мийча бесса йоле а, масехка километр гонне ниг а бь шоай ханнагIа ферме кхача безе. Из нигъ гIаш бе безеш моттигаш а нийслу. ДукхагIча хана иште нийслу уж Советски районерча Кирова цIерагIча колхоза ферме болхлошта. Цхьабакъда, Малика аьнна цунга. Тхо цига хинначе дийнахьа а кхьчар из юкъьеш, еррига цIийнена а йолаш.

— Доаккъийга доаккъ арахьа лелача сихьенна йоагIар са, — аьлар цо, белгиш а аха.

Бегаш беш, аьлен, шийн новкъостий самукъадаьккхаш хоеш из хилар теркалдир аз. Цунах аьлца яздерга дийкар сосаре цун балха тIарча нахкъестваш.

Ферме болха еле тайна тайп-тайпара бахалой. Дала Индербиева Маликас: гIишлошьерча, городерча учреждении, организацешка. ХIаьта а, даг-уйла цаа ханйинача, берал дIадаккъача юрта легар. Аьхам замалехьа, общественни хьалбашта доаккъараш кийцде долаленнача хана яра Малика колхозе балха. Доакъар Iалашде вIашагIъеллача кагирзой бригадина юкъеяккхар из. Самукъадоаккхача Iалама хозало безам дукхагIа тIабоалийтар аргIара къахьегама. Сихха дIаIамар из балхаца. Бакъда, юкъьанца кулгаш лазар, ахкаргаш а лаьннa.

— Из болх хьона булургбац, — аьлар цун нанас цхьан сарахьа, из балхар ена.

— ХIана? — цецъелар Малика.

— ТIаьхьашка гуш да из хьоге булургбоацилга.

— ВIалла хIама а дац, са лоархIаргья цунах. Юккъанца цхьаккха хIама а хилац хана доешаш, — ше из болх бита ловза ца хилар чIоагIдир Маликас.

Юкъьанца хина замлаш дIаьлар. Балкъга доалар кулгаш. ХIанз мел хала дар а атта долаш санна хетар. Общественни доазанна доаккъараш кийцдаь боеллаше а, хьатIаэттар поэмен дакъIенашкара доален цIердарзе хе. Маликас соцам бир шийн новкъостацца цхьана ферме балха яха.

ХIанз-м Маликана дика бовз доаканца бе база болх. ХIара бакенe ше-шийн я оамал, цунга аьнна хана бола царца бу бовз а.

— Гураьл 25 етт Iангара балха ше хьаэцаш, цхьаккха а гIара ца бозийтаж, дукха зама ца долийташ, хIара Iатта тIехьа цхьаццa Iеса долаш уж Iангаре даха аьнна ше тIанйца доакхараш сийлаенца кхоачашду Маликас.

— БIаьсти доазан поэман дакъIенашка дамa хьалдиттaна фу болз бе дага а хьо? — хетта оаха Маликега.

— Сай доахаш а къаьсте цIаргIа Iалургьарий са? — хеттарца жоп делар цо.

ХIанз, сабреньгахьа лестача хана, цхьанна тIехьа шолларIбар болаш мугIарегIа лаьрхIа дуг цо доаккъ хий моладе, доаккъар дилла, Iаьсий Iалашде, церна шура молае — дукха дар де дезаш хина гIулакхаш тхо тIаххьара вIашагIкъестача хана. Цхьабакъда, кадай хьуаздаш из бIаргалйна, дог тешар, из цу гIулакхах, массаве а санна, дика лоархIаргенна ра.

[illegible]

Фельдшер Базгиев

5—6 шу мара дац Базгиев Хьамида Мухьмад Сунженски района Нестеровске болх бе воалаенна. Дукха хан яц из, цхьабакъда, Мухьмада дика гIулакхаш, наха деш дола дарба, цун эодел мах бахь вагрвоацаш дукха да. ЗIамига кIаьнк волаш, школе деша вагIача хана. Мухьмада чIоагIа дезаделар, зоологии биологии гIо эшача дийнача хIамана шайна могаш дола дарба делга. Мухьмал школа ялкха вийлар. Цунна хьалхашка оттинзар, деша мича гIорга? яха хаттар. Шийд дIало хургбола вахара никъ зIамигача саго херка дукха ха яр. ЦIз вахар Грозненски медицински училище фельдшерски отделене деша. Из училища чакхъяьнкха ваьлча ваьлача а шийна нах дика бовзаш йолча а шийн юрта болх бе воалвелар зIамсаг.

Мухьмад болх бе воалвелча дена шийн новкъостал эшаш саг хилча, гаьна яр аьнна дIаккха тIа ца кхоачаш висац. 6 эзар совгIа саг вахача юрта цунна ца вовзаш цхьаккха а вац, хIаьта из ца вовзаш а вац. Мухьмад цIаккха а висаш ха яц е дIавахa машина яц, аьнна шийн гIо эшаш волча унахочоа тIа ца воалаш. Цудукхьa чIоагIа юртахошта везаш, цар сийдеш а ва Базгиев Мухьмад. Мухьмад унахочунца чIоагIа безаме, дог лазаш, из хьовстеш къамаьл деш хиначул тIехьагIа, цамогаш волчо оал— «Мухьмада деш долча дарбан нийса да, цо хьовсташ, лазарах товлургхиларех дог тешадош деш дола къамаьл, цо тохаш дола кулгъ».

...Цамогаш хиннача цхьан юртахочоа моттар ше цIаккха а когаш тIа урааттарьяц, аьнна, бакъда, Мухьмада тешийр саг лазара дукхьала латта а, цул котаала а везилгах. Фельдшер чIоагIа оарцагIваларах лазар эладелар. ЧIоагIа теркам беш леладу Мухьмада боккхийча нахан берашта ду гIуланх. Болх йисте баьлча дале а, сарахьа буйсана, кхьчча хана цунгара гIо нийса саг вахача массаза а шийн портфель хьаэцал мара юкъ янкац цо.

«Мухьмад, хала дий хьона из хьай гIуланх леладе, хе йоацача хана нийхача аха, — аьнча, Мухьмада аьлар. — Сона фу хала да, кулг, ког гIаьха а хилча, сорарa гIо эшилга а хайча. Хала да цамогаш саг улаш, цунна де хIама а доашаш со волча, бахьнараштa. Сайгара эшар де халахетаргдале оена бIаб из Гиппократа дув?».

Мухьмада дувцар кхы тахка эшаш дац из юрта гIолла лоаш вайча. Безаме йист хулаш, хеттар деш, шийн дегIаца эадел гIулакх доалаш ва Нестеровски участкови фельдшер Базгиев Хьамида Мухьмад.

Хь. ГЕРОЕВ.

Чуйинна болх беш ба

Цхьа ха яр вай республике доаккаш мел долча мехкдаьттах нийсса ах хIана дац аьнна дар малгобекацa доаккаш. Цхьабакъда, йоаккхий мехкдаьтта фонташ йийтта ха хIанз дIаьлийай. ХIанз бурувдеттараштa, мехкдаьттахошта а хьалхацка латташ керттера шин декхар да: хадданза цхьан боарамагIа мехкдаьтта доахилгнн керда «Iаьржа дошув» доалла моттигаш тох-[illegible]

Нагахьа салла хьалхагIа мехкдаьтта 130 — 800 метр мара кIоарга йоацача гIуланашкара доахаш хиннадале хIанз МагIалбика мехкдаьттахой туха кIалхарча тIоанашта тIаккхача гIерт. ХIаьта мехкдаьтта запасий дукхагIа дола уж тIоанаш да 6000 метрал кIоаргагIа.

Атта никъ бац юрски гIоанашта тIабодар. Iалаьмате халача геолого-технически хьалашца дувзаденна гIулакх да из. Цхьабакъда, бурувдеттараш денал долаш нах ба. Из бахьан долаш вIаштIехьдаьннад малгобекций мехкдаьтта тохкаш йола моттигаш тIехкхарча шерашка дикха шерьех мехкдаьттен гази йоаллa керда моттигаш хьеллей. Цар хьайийллай 1981 ш. юрски тIоанашкара мехкдаьттен гази яккха торо луш йола кхо майда. Царех дикагIа лоархIаш я буровой начальника Галаев Iаьлас кулгалду номер 20 йола скважина. Цун проектни кIоаргал 5500 метр я. «Уралмаш-4» яхача установкаца тох бурув.

Бурув тохача дукха нердадараш юкъедоаладар бахьан долаш болхлоша тела рационализаторски предложенеш юкъейоалаяр а х и тайп-тайпара диаметр йола 2628 метр обсадни турбаш кхое вIаштIехьдаьннад бригада цу скважине бурув тохача юкъа. Иштта кхоьйй дукха электроэнерги, цемент, кхьйола материалаш лоацъяьй скважина хьалъеш дIайода ха.

Бурув тохара режим нийса деларах, маркхала йоагIаш йола обработка яр бахьан долаш Галаева бригада вIаштIехьдаьннад бурув тохача хана нийслуш хила тIоаний дукхаленаш эша а еш дика толам баккха. Цуна дола тешал да пятилетка 4,5 шерен йола план 3,5 шерен кхоачашъе аьттув баьнна хилар. Цу юкъа производительни ха 95,6 процента, бурув тохара бетта цхьан станока сухал 372 метрга дIакхоаче вIаштIехьдалар, бурув толача ханна кхоачашдеча балхашка дIадодар масехк эзар сом лохде мыз клачар.

Буровой начальника Галаев Iаьлас хIара вахта баьча балха анализ ю, цунга хьежжа оценка лу цунна. Технологически процесса новкъарле ергйоацача тайпара гIоп на дола балхаш керттерчарца дувзара практика балха юкъейоалае гIерт бурувдеттараш. Иштта гIулакхех лархIа доагIа бурув тохача ханех скважинана промывка еча ханех маркхала химически обработка яр, балха площадка тIа а йоацаш насосашта ремонт яри, обсадни бурув тохаш йола турбаш кийчъяри. ХIаьта мовхьаш тIера Iодахари тIадоттари балхаш буровой соца а ца еш кхоачашду.

Буровой сеца латтаргйоацаши болх ца беш йоаккхаш йола ха кIезигъеши долча гIулакхашта а бокха теркам тIабоалийт бригаде. Царех лархIа мегарга вахташ хувццаучa хана тIайоагIача сменана балха моттиг кийчъяр, балха эша гIона йола механизмаш дикача хьале хилийтар санна дараш а кхьдола гIулакхаш.

Бригаде-къовсим лоаттабу процульщиканца, болх лерттIа хьа ца бераща. Из къьостта хоалуш да. бригадни хьисапе коллектив болх бе аьлча гIоне. ХIана аьлча, къахьегаме дагьа лацарга хьежжа лу хIарагена алапи, премии.

— ХIара болхлочо, — йоах буровой начальника I. Галаева, — шийн къахьегамга хьежжа эша деза алапи, цхьаккха а тайпа хила йиш яц шийга доагIар ца даьча саго масганена нийсса ахча эцаш. Къахьегаме дагьа лацара йола коэффициент юкъейоалаяр лоархIам бола гIулакх да. Цо уйла яйт балха дукха тIера воацача сагага, дезала тIанхеташ дола 2-3 туна ахча доар вIаштIехьдоацаш гIулакх хилара. Балха стаж йоккха яр аьннен сий долаш вар аьннен бехктокхам тIера балаш во къахьийтача саго. хIана аьлча къахьегамех технологически дисциплина толхаль саг декхарийла ца тIаIазар шийна хургдьлга ха.

Къахьегама овсарле лакхъяри бурув тохача дIадолар лохдари эггара хьалхарча дакъе тайша да ерригача бригада членаша къахьегаме кхьатарра дакъа лацарах. Цудукхьа хIара бетта баьча балха итогаш еш собранеш ю бригаде. цига дувц балха нийделинача кхоачамбоацарех, уж дIадахара де дезараш белгалдоах, кхерамзлен техника бокъоний дешашка хьож, дикагIа йола смена, дикагIа къахьийта болхлой белгалбоах. Уж деррига дийнеш УБР къахьегама отделе дIалу.

Дика къахьегарца белгалбаьнна шортта нах ба бригаде. Уж ба бурильщиний гIончий В. Бригар, В. Шамахов, В. Богочев, Т. Абазов, дизелисташ О. Олданиев, В. Цапанн, слесарь М. Иванченко, иштта кхьбараш. Цу берригача наьха болх вIаштIехьбоахар, кердача дикача толамашна уж кхувлар ва. шийн болх дика бовзаш, наха лоархIаши сийдеши вола. лакха профессиональни говзал йола саг Галаев Iаьла.

Шийн хана цу дикача гIулакхашка из Iомавенна производства ветеранашкара. УБР-е еттая ерригача «Грознефть» объединене сий деша доаккхал деши болча бурувдеттараштaра И. Атарщиковтарен В. Толинковтарен. Цар цIерашца хоз Галаева шийн къахьегама биографи, хIана аьлча цхьан хана Ставропольски ремесленни училища яьккха ваьнача уккуй хьехамчий а хинна уж дIаьтта бола нах боландаь.

Дукха да карагIдаьнначараш. Галаев Iаьлас вIашагIтехай дика дисциплина йола, барт бола коллектив.

Дика болх беш хилчарах цун бригада я дукхача хана дена объединене социалистически яхье котьювлар.

И. КАРТОЕВ.
бурув тохара Малгобекски управлене технически отдела начальник.

Вай механизатор юкъера цхьа [illegible] болча [illegible] гиргой эттара бехкетохамех [illegible] а хIанзар [illegible]. ДIахул а из пусконой экзамен.

Грознерча № 41 йолча [illegible] школа [illegible] а ба [illegible].

СУРТА ТIА: [illegible]

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Дунен тlара хьал кхераме дегlаухаш хиларо унзардаьхан сатем бовбаьн да хьалкъаш, хиннадар аьнна вlалла бехке а доацаш. Тlехь-тlехьа сихлуш йолча герзаш lоадара темпо, уж кхыча сферашка а дlадоаржадарои тlахьонема нlалкара даларои дунеха а бонхагlа хулийт ядерни тlом хьара кхерам. Дунен тlа тlехь-тlехьа дикагlа кхетаду унзареча шувнагахьа лувкилга соцадара сихха гlулакхаш чакхдаханза даргдоацилга.

Ядерни тlема хlалакдара дуне лорадара хьалхара еррига паччахьалкхений бехкитокхам кхетабеш я ерригача ядерни державашка кхайкаш Аргентина Греце, Инде, Мексика, Танзане, Швеце паччахьалкхенаштен правительствашта керте даттараша цхьана яь деклараци. Цу кхайкарала кийьметте дlахо ядерни герз lоаделга юхасоцадара, ядерни арсеналаш дlакъоалара, кхы ца товш уж арсеналаш наьха санна нlеэйтаьа дlайолаяра беш бола тlахьехам.

Герзаш lоаделга соцадар, тlехь-тlехьа уж нlеэнгдар, адамле тlема кхерамах яккхар — цунна тlадерзаде деза хlанз ерригача паччахьалкхений низаш, цар социальни, политически, тlема статус миччa бесса яле а. Духьал кхитте латт хlана дош.

На декхар теркал а деш, ядерни герзаш дlакъоалара даькъе хьадда программа хьалхаьккхай Советски Союзо. Цо чулоац вlаши дlахоачаидеш долча эффективни гlулакхий бlаргlа комплекс. Деш дола къамаьл кхы хье ца луш ядерни арсеналий еррига компоненташ, цу даькъе ядерни герз дlакхоачадеш йолча средствай еррига тайпаш а цар тlема кхоачам а lоабелга соцадара хьакъехьа барт вlаштlехьбаккхарах, ядерни герзий керда тайпаш доаржа ца дарах, ядерни тlема гlирсашта деча еррига тохкемашта моратори оттаярах, ядерни тlема кхоачам хьаберта йолча расщепляющи материалаш хьа ца еш соцаярах да. Советски предложенеш ООН дукхагlболча членашa кхетаеши хьаллоацаши яр.

Иззамо лостам болаш я дунен бо-бечa районашкарча ях паччахьалкхено цхьана яьча деклараце тlара уйлаш а. Цу дерригача хlамаша хьахьонх цу тайпара гlулакхаш чакхдаха деза ха хьатlаккхаьчалга, из массанена а чlоаггlа холуш йолга.

Кхетадеш да, Советски Союзо, декларацин кхийкаьчна мехнашна а цо мара, ядерни герзаш дlакъоалар алхха цхьайна цхьанхена бола аьттув ца доархlилла. Ядерни герзаш цlендаь дlададарга кхаччалца нlезигдарта болача паькъагlа боаккха хьалхара гlа мара бац цо. Советски Союза гаьнна йолхаш бола, хьадда предложенеш еннай вlашдухьала латта ядерни низаш радикально лоздара — глобальни масштабе а Европе а — бокъонпа йолча нийсхонн цхьатарарчe кхерамалени принципага хьежжа. Уж дика йоазаш я. Уж предложенеш хьадда барт вlаштlехьбаккхара тlаерзае йиш йолаш я, тlема совле яккха лаьрхlа хьалхара хlама тоаш йола шиь ядерни средствaш Малхбузен Европе йоаржаеш йолча Вашингтоно ховшпе а оттаяь новкъарлеваш уж ювцара духьалара дlа ма дьхинге а.

Деклараце авторий яр сайна йолча уйлан тlа латт советски кулгалхой: цхьанна а тайпара хилийта йиш яц ядерни тlом. Цунна тlаерзаь я Советски Союзе арахьара политикен цун тlема доктринеи. Тlом ца хулийтилга ерригача ядерни державашна кертера лерхlар, кхоачашбанза баргбоаца шоай гlулакхий боарам а хиина дlаотта деза, цар ядерни арсеналий боарамаш мелла дале а.

Ядерни герз долаш йолча ерригача державаша дош дала деза хьалххагlа из юкъедоаккхаргдац аьнна. Советски Союзо хьалххагlе а тlаьйцад шийна цу тайпара декхар.

Цу державаша тешам бала беза, цу тайпара герз шоай территоре тlа доацаш йолча паччахьалкхенашта духьала шоаш ядерни герз доаккхарг ца хиларах. Цу хьаиъехьа а нитта декхар тlаийцад Советски Союза, цудухьа кийча я из дуккхача оагlорахьара е шин оагlорахьара соглашенеш яра наькъаца барт вlаштlехьа а баьккха из чlогlие.

Лоархlаме да, ядерни герз из доацаш йолча дунен районашка дlахо дlадоаржа ца дайтари хlанз из латташ йола районаш цунах мукъаяхара процесс йоалаялийтари. СССР-ах лаьца аьлча, из хоадамболлаш тlехьа я ядерни йоацачa зонаш хьаяраи шерьяраи.

Цудухьа, кхетадеш да, моллагlа тайпа дале а герз космосе кхоачаргдола гlулакх нийсдалийта йиш йоацалга. Цу гlулакха а бокъонца хьадда йола предложенеш еннай Советски Союзо.

Советски Союз чlоагтlа дог тийша я, тlема кхерам кlезигбе а цул тlехьагlа цlенбаь дlабаккха а йиш хиларах. Цу гlулакха динза дарт мел доаца хlама цо да а дал, дерг а да. Цу гlулакха цхьаца гlулакхаш деладе кийча я из кхоллам бокъонца кlаьдбара, ядерни тlема кхерам дlабаккхара гlо де безаш болаш мел бараца. Вlаштlехьдоаца хlалзара дунен хилкъалта юкъера гlулакхаш товде йиш йолаш да, разрядка юха оттае йиш йолаш а оттае езаш а я. Цунна новкъарле еш бараша дерригача халкъий хьаштаашта дукхьала оттабу шоаш. Цу низий духьале нагьар — адамлен машарa кхоаней еза йолаш мел берий гlулакх а декхар а. Вахара лоархlаме из гlулакх баьхан долаш вlашагlтоха деза ерригача, ядерни ядерни йоацачен, йоккхийча а зlамигача а паччахьалкхений низаш. Наьха кхолламий, прогресса, дикача хьала гlулакхага оттае еза адамлен генин материальни ресурсаш.

Тахан—гонахьара lалам лорадара Дерригдунен ди

ХЬУ ДIАЙОГI

Нохч - Гlалгlай АССР хьун боахама къахьегамхоша дукха балхаш ду республика хьуна беркат алсамдаккхара. Цар девиз ят «Хоадаьйий цхьаьга — шиь дlайогlа!»

Цхьайтталагlча пятилеткa дикъ шера паччахьалкхен хьун фонде 2 эзар гектар хьалха хьу хиннача а йогlаш 4 эзар гектара тlа керда хьу дlаегlай. Хьекха хьу юхаметта ца оттаеш практически моттиг хилац. Цу юкъе колхозийи совхозийи гlум йолаш долча лаьтташ лорадеш йола хьуна гаьнаш дlаегlай 2,8 эзар гектара тlа, хlаьта кхаш лорадера йола хьун полосаш — 1 эзар гектара тlа.

17 процент хулаш дола республика лаьтта дlалоац хьуно. Цох хул 400 эзар гектар. Царех 363 гектар хулаш йола хьунаш паччахьалкхен фонда юкъайоллаш я.

Хlара шера мехка хелкъе боахаме лаьрхlа 90 эзар кубометр боаккхача маьлe йола попа яр а йолаш 200 эзар кубометр хьу хьокк. Цох дукхагlчох мебель, паркет, музыкальни инструменташ, кхы эшаш йола хlамаш ю.

Хlара шер-шера 6 эзар гектар хулаш йолча хьунашкара гаьнаш нийяхьеш, царех йокъаенираши эсла ераши дlайоахаш, кхы гlулакхаш деш дукха балхаш ду хьун боахама къахьегамхоша. Иштта хьуна эшаш дола гlулакх деш хьоккхача дахчеех 3,5 миллион сом мах болаш дола наха эша товараш ду лесхозаша: белий lержаш, доггуаш, нукхана улгаш, художественни паркет, скалкаш телкушкаши, кхы тайпа дукха товараш.

Лесхозашкарча болхлоша дукха къахьег зене йола нaпарни шелкопряди наьха листовертки хьунагlа ца хилийтара. Хlара шер-шера 10—15 эзар гектара тlарча хьуна биологически препаратешца обработка ю. Боккхa теркам тlабоккийт хьунашка цlераш ца юалийтара а. Укх тlехьарча шерашка моттиг хилац паччахьалкхен фондерча хьунашка цlи яьна.

Министерствана чуйоллача лесхозий питомникашка хlара шера хьалкхаю 10—11 миллион тайп - тайпарча фух йола дlайогlа мегаргйолаш йола гаьнаш. Царех 400—500 эзар дlалу вай республика городаши юрташи хоьхьяра.

Хьун боахаме доккха мехкъостал ду школьни лесничествеш а. Цар членаша дегlа йоагlача хьуна гаьнашта lуна ду, фуна лаьрхlа дола ги кийчду, нарушенеш ца яйтари цlераш ца юалийташи лораю, кхы гlулакхаш ду.

Республика хьунашка чот йоацаш дукха lажаш, кхораш, хьачаш, бlараш, грибаш, кхы дараш кийчду.

Хьун боахама министерствана чуйолкаш йолча лесхозашта юкъе хьаржача социалистически къье эгтара дикагlа къахьег Назрановски, Шелински, Ведински лесхозашкарча болхлоша. Цар директораш М. Ю. Хутиева, К. Д. Даудова, Х. Г. Хазуева шоай коллективаш сарцагlъалхай паччахьалкхен планаши тlаийца социалистически декхараши толаме кхоачашдара.

Ю. БАЕВ,
Нохч - Гlалгlай АССР хьун боахама министерства отдела начальник.

Грозненски мехлесхова лесничествашта юкъе дикагlчарех лоархlаш я Джалкински яр. Керда хьунаш хьалкхера, наха эшаш дола товараш хьадара, lалам лорадара даькъера шоай декхараш толаме кхоачашдеш хьайоагlа цун коллектив.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) лесник Д. Эсиев, хьуна культурай мастер Т. Хусаинова, лесниче гlонча Ш. Ниибов, лесничи А. Лулуев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДИЦЦАЛИЙТА ЙИШ ЯЦ

Промышленни коммунальни предприятешa аракхуесача отходаша бlозду гонахьара lалам, фордаш, lамарш. Цудухьа уж бlех ца дайтар да массанена сага керттера декхар.

«Грознефть» объединене чуйоагlача предприятешка цаьадаш терго ю гонахьара lалам лорадара.

Тlоенашка цхьа чуухийтача хих шоаза а кхы дукхагlа а пайда эцара вlаштlехьдаьлар хин кхем барал соагlа, водоемаш а цlена лоаттае. Духьал «Грознефтегаз» яхача НГУ компрессораш шельеча цхьа дlаухийтача хих массехазза пайда эцар баьхан долаш торо хилар 1983 шера 5,3 кубически метр цlена хий кходе.

Мехкдаьттен газ боахача «Старогрознефть» управлене цхьа пайда нийцача хих массехазза пайда эцарах кхоадаьча цlеначa хин боарам 700 кубически метр хилар дlададача шера. Хlаьта предприяте технологически эшараш дlаухийташ дола цlена хий кхоадара «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединенера доагlача бlехача хих биологически цlендаьчул тlехьагlа шерра пайда эйбу управлене.

«Грознефть» объединене ерригача буруa деттача управленешка шерра пайда эц шламови амбарашкарча бlехача хих а.

Газ фаца дlаухаш хилча из наха меттел lалама а кхераме я. Из гlулакх теркал а деш, газ дlайодаш йола трубопроводеш талхаргйоацаш, мукъюаргйоацаш ИКБ-4 «Север-l» яхача препаратаца обработка ю царна. Ингибитор валача препаратаца обработка яр баьхан долаш геттара кlезигъеннай трубопроводешца юэзаенна хула аварешi.

Ерригача мехкдаьттен газа йоахача управленешка хlара шера промыслови оборудованена профилактически ремонт яра балхаш ду. Уж дукзаденна да мехкдаьтта продукташ ца йойтарах, газана утечка ца хилийтара.

Боккхача лоархlаме да автомашинаш болх беча хана аракхуесача газаца сага дегlа а гонахьарча lалама а новкъарле еш йола газаш ма хулла кlезигагlа хургйолаш болх бар. Цу даькъе тха объединенена чуйоагlача ерригача технологически транспорта управленешка выхлопной газий токсичность лохъеш йола массехк мероприяти юкъейоалаьй, къаьстта теркам тlабахийтаб машиний карбюратораште лерттlа регулировка яра, бензопроводаша, кхьийолча двигателий уалаша ритмично болх бергболча гlулакха.

Иштта чlоагlа лоархlам болаш да объединена предприятешка чудоагlа лаьтташ бlех ца дайтар а. Цудухьа буруa толаш йола оборудовани дlанийсъю лаьрхlа оттаенча схемага хьежжа. Ма хулла кlезигагlа лаьттан мейда чулоацеш хилийта хьож тха буруa тоха установка дlаоттаргйола моттиг.

Б. БОРИСОВ,
«Грознефть» объединена технически отдела воккхагlйола инженер.

СИЙЛЕН ДЕКХАР

Гонахьара lалам лорадара Дерригдунен ди белгалдоаккх 1972 шера июне Стокгольме хиннача ООН Конференце оттадарах. Дунен дерригача мехкашка из ди къамам боарама хlара шера 5 июне белгалдаха предложени а луш кхайкар Конференци.

Хlанз обществанен lаламан юкъера бувзамаш сов чlоагlа шердаларах глобальни проблемех цаl а хилна адамлена хьалхашка эттад гонахьара lалам лорадара декхар.

Гlулакх мештад аьлча, экологически кризис тlаянза ца юсаш а термоядерни тlемо санна бала беш а хила мегаш я, нагахьа санна lилмен техникен дегlаахар а царех хьакиннарех практически пайда эцара, хlаьта иштта lаламах шийх пайда эцар а тlахьожам боацаш дусен lалама объективни законашкара хьалдоагlаш дола экологически дlадехараш теркал ца дойи, цу гlулакха мел чlоагlа бехказлонаш юще а.

Гонахьара lалам лорадаро лерхlар — цхьатарра боврa кхерам наха тlера дlабоаккхалга а вай планете уж бахараи дегlаахараи аьттув бола хьалаш lалашдара тешам лулга.

lалам лорадара йоаккхо сага вай мехка Октябра хьалхарча денношке а дена лоархlамегlара паччахьалкхен гlулакх а хинна дlаэттад. Лаьттах, хьунех, чарахьалах, хин ресурсехи чуьхьарий заповедникехи йола а дуккха кхыйола а В. И. Ленин кулгаш яздаь законодательни акташ lаламах дикагlча тайпара пайда эцара чакхlоахача паччахьалкхен мероприятешта ларде йийшай, вай деношка а актуальни йолаш юс.

lалам лорадара гlулакха юкъе доккха даькъа лоацаш я парте ХХV-чен ХХVI-чен съездий решенеш. Гонахьара lалам лорадарен lалама ресурсех пайда дикагlа эцарен дешаш съездашка лоархlамегlарчарех хиннад. lалам лораделга дегlаенача социализма паччахьалкхен функцех цаl а хиша дlаэттад.

Мехка экономика дегlаахаро, lалама ресурсех пайда дукхагlа ийбаро цу цхьан ханна дlадех гонахьара lалам доха ца дайташ лорадарга хьежадеш дола ахча кхагlа дlаухийтилга. Цудухьа да вай мохк экономически социальни дегlабоалабара планашка lалам лорадарга хьежадеш дола ахча тlехь-тlехьа дукхагlа хулаш хилар. 11-ча пятилетке lалам лорадарга дахийта къоастадаьд 10,3 миллиард сом е 10-ча пятилетке дахийтачул 11 процент дукхагlа.

Из ахча дlалохийт гобоахийташ хих пайда эцара системаш хьаярга, lалама ресурсаш бlех ца нийташ лораярга, наьха хьайбай, тlайоалача хlамай унахцlенонна яуламе йолча аратувсача хlамашка бlех ца дайташ атмосферни фо лорадара тlаерзаьча мероприятешка, хин михен эрозега доха ца дайташ лаьтташ лорадарга, хьу, хьун овсаш дlадувгlарга, керда заповедникаш, заказникаш яхкарген йолаш яраш товярген, хьайбаши тlайоала хlамаши лораяраи ебаяраи гlо деш йолча кхыча мероприятешка.

Гобоахийташ хих пайда эцара системаш чlоагlа дегlайоалаяр бахьан долаш керда цlена хий укх шера 11 миллиард кубометр кlезигагlа хьаэзаргда, тlаюкха из хул дукха соагlа-эшашагlа доацаш шера lодода Урал яха хий миссел.

Йоккхийча городашка, промышленни центрашка хин ресурсаш цlенъю тlирсаш, хий лораду кхыйола средствaш хьалъяр бахьан долаш 25 процент кlезигденнад мехка аратувсa бlеха хий, 11-ча пятилетка 3 шера юкъера лаьрхlача 10-ча пятилетке хиннaчулца нийсдича.

Бlех ца дайташ атмосферни фо лорадара мехкара еррига йоккхий промышленни предприятеш гази доми хьалувцача устройствашца нийсъеш я. Аратувсача газашцара зуламе вещества хьалувцаран уж зулам дергдоадача яхаран оттаьча кердача установкай беррига низ соахка сахьата 40 миллион кубометр газ чакхйоаккхалуш бар. Хlара предприятена планагlа уттаю бlеха газаш фега аракхувсара эгтара кlезигагlа йола нийсъяь нормаш. Цар а кхыча а мероприятеша гlо ду вай городашна фо цlена лоаттадара.

Лаьтта — вай рузкъа духдувла керттера хьост — ерригсоюзнии союзни республикайн законодательства лорадеш да.

Дунен тlа хlара минуте 20 гектар хьу йовш хилар лаьрхlад. Къаьстта хьурмат доацаш йовю хьу Африкански Къулбехьен-Американски континенташка. Хlаьта вайцига шер-шера дукхагlа хул хьунаш. Алхха укх тlехьарча 20 шера 50 миллион гектар дукхагlа хиннай уж. Хьайбай дуне лорадара яхна Советски Союзе я 144 паччахьалкхен заповедник, къаман 7 парк, республикански моттигерчен лоархlаме дукха заказникаш.

Цига бокхха lилма-тохкама болх бу хьайбайн тlайоалача хlамайн биологи lомара, нагахьа мара ца дисаи дlадоалаш латтен хьайбаши тlайоало хlамаши ебаяра.

Цхьан хана фу хадача дlакхаьча хинна лось, хийг, къулбеседехlара сай, соалор, бобр санна дола безача маьха хьайбаш шоаш хиннача боараме юхаметтаоттадаь ца lеш, царна промыслови гlулакха чарахьал де мукъа а беннаб.

Мехка ерригача обществанеста теркам тlаозара, нагахьа мара доацен дlадоалаш латтен хьайбани тlайоала хlамаши дикагlа лорадара СССР-е кепатеха арадаьккхад 63 тайпарен кхыдолен салхалараш, 62 тайпарен кхыйолен садоахка хlамаш, 444 тайпара тlайоала хlамаш юкъейихьа дола Цlе книжка.

11-ча пятилетке шерашка республикански бюджетера lалам лорадара гlулакхашка дlадохийтаргда 10 миллион гергга сом. Соахка lалам лорадара хьахийцача капитальни вложенеех пайда эцара план 103 процент кхоачашъяьй, цу даькъе хин ресурсаш бlех ца йиташ лораяра план — 118 процент. Гобоахийташ пайда эцача хин 120 эзар кубометри цlендеча хин 107 эзар кубометри денен бийсанен чакхйоаха системаш хьалъяьй. Цо йиш хилийтай промышленни предприятешa дlачуувза хий шера 65 миллион кубометр кlезигде а цар чура дика цlендаь хий 21 миллион кубометр дукхагlа аракхувса а. Атмосфере хьалъаратувсa бlеха веществаш кlезигъеннай.

Паччахьалкхено лорае дlатlаийцай 60 соагlа lалама объект. Республике я моттигерчен республикански лоархlаме заказникаш. Хьайбаши тlайола хlамаши лораяра чарахьал дара хьадда ха оттаю, оакхарий лувцаран доадараи боарамаш уттаду. Тlайолалача хlамай цхьадола тайпаш лорадеш да, уж кийчделга геттара дикхкад республика територе тlа.

lалам лорадара тlаерзаяь уж а кхыйола а мероприятеш lалам лорадара Обществан хьинаре дакъа а лоацаш чакхйоалаш я. Цун мутlарашка ва 370 эзар соагlа саг. Шерагара шерага доккхагlа хул общества мутlараш.

Г. САМАРСКИЙ,
lалам лорадара Ерригроссийски общества Республикански совета председатела заместитель.

Доазол дехьара

ДРА. Апрельски революце декхараштех лерхlараштех пропаганда яра гlулакха lальмате доккха даькъа кхоач массови информаце средствашка. Чlоаггlа уйла тlаххийта деш афганцашa газеташ тlара керда демократически общество хьалъеча хьегаша халкъе доахача толамех, республика экономически потенциал айяра гlулакха афгано - советски доттагlалеи цхьана лелаяча гlулакхий лоархlамеи маlанеи хьакъехьа керток правительства деча соцамех яздаьраш.

СУРТА ТlА: эгтара тlехьагlа хиннача кердадаршкa ладувгlаш да Джауздиан яхача провинце баха нах.

М. ОЛИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Пресса тешал ду

НИКАРАГУАС БОАХАМ ТОА А БУ МОХК ЛОРА А БУ

Арахьара тlалаттаи кхерам болашe Никарагуа хьалъеш латтача машарча гlиналовех дувц «Кайе дю коммюнизм» яхача французски журнале.

1983 шера промышленни продукце производство 5 процент лакхъяьй Никарагуа, производство лакх ца аларал соагlа юкъера лаьрхlача 3,5 процент лохъеннача. Дукхагlа долча кхыча латиноамерикански мехкашца нийсдича из мохк хьалха а боаххаш.

Доалахарча мехкашка латташ кризис а лохбенна ахара боарам а боллаше, дукхьала Никарагуан Кубен мара йисанц бахача наьха ахара боарам лох ца луш. Латински Америке эгтара лохагlа да хlанз Никарагуа наха эггара чlоагlагlа оашча товарий махаш.

Зlамига толамаш даьхадаи мехко социальни хувцамаш дера даькъе а. Яьрнай кхийнараишта юкъера йоазув цахар lадаккхара, беррига нах мах боацаш медицински гlонца lалашбара кампани, шерлуш латт наха чубаха цlенош хьалдар.

Зlамига дац хlанзе а лаьха толамаш. Мехка баха беррига нах 2.8 миллион саг волча цхьан миллионага кхоачеш тlаккхийттаб бераш а боккхий бараш а лаьрхlача беррига деша бегlа нах. Ерригача къаман бюджетах, 16 процент лоац медицински гlулакхаш дарга дlадодачо.

Из дерригa даьд. 4 шера чухь мехка халкъ «тlема экономика» хьалашка даххаше. 350 миллион доллар — иштта мах болаш да агрессешa Никарагуана даьзе.

Къам мукъадаккхара Сандинистски фронто тахан хьалхашка уттаду хьалхарча аргlан декхараш: кхачан продукташца мохк биза lалашбар, юртабоахама производство дегlа а йоалаеш, иштта хьалха колонизаторий хьашташ кхоачашдара лостаи болаш хинна мехка промышленни структура хувца а хувцаш.

Дlахо — арахьарча торговле партнераш совбахар, капиталовложенешта рационализаци яр юкъедоаладар. Хlаьта уж эгтара хьалха lалама рузкъана эксплуатаци яра, агропромышленни производство хьаяра хьожаяр.

Сомосаски диктатура лаьттача хана дукха хlама ца эшаш ерриг а США тийша яр никарагуански экономика. Тахан торгови гlулакхаш леладу Никарагуа, социалистически мехкашцарчуя соагlа, США, Францеца, Испанеца, Латински Америка дукхача мехкашца.

Дукха гlулакхаш даьд Сандинистски фронто цхьадолча кхачан продукташта субсидировании яра, хlаьта цо, кхетадеш да, доккха гlо ду бахача наха, товараш дlа-юханийсдара нормализаци ю, локъю базархой торонаш. Кхетадеш да, кlеззига хlама дац паччахьалкхен цунга дlадодар — шера 16 гергга миллион доллар. Цунца цхьана дегlадоагlа промышленноста кхачан доаккхош. Хlанале а 26 процентага кхоачаш тlаккхийттад доаккха хьоар, бацоагlаех доаккха даьтта, кофи, сала. Юрта боахаме хийцна чакхйоаккхаш lаьамате дика йола аграрни реформа 1983 ш. 14,3 процент дегlаенай юртабоахама производство. Дукха ха йоацаш мехка цхьан округерча 816 ахархой дезале лаьтта дlахоададеш республика юрта боахама министра Хайме Уилок Романа аьлар: «Вай дохадергдац дена дош, цхьаккха а никарагуанец лаьтта доацаш вусаргвоаца гlулакх дергда вай».

Шоллагlа йола фаза йоаселар 1981 шера голосовани а яь аграрни реформа тlаецарца. Со йиш хулийт хьалха дукхха лаьтташ долаш хиннача наха ладийтача лаьтташта экспроприаци е. Тlанийцача законех уж лаьтташ дала йиш я духхьала юрта боахам коллективно лелабара шоллагlа форма йолча юрта боахама кооперативашта. Хlанзле хьаяьй 3 эзар соагlа цу тайпара кооперативи. Царна чувоагlа 60 эзар ахархо, вешта аьлча, берригача ахархоех 50 процент.

Аграрни реформа де лерхlаш дола керттердар да лаьтташ ишта декъар: дерригача лаьттаех 20 процент паччахьалкхен юрташкарча общинашка кхачийтар, 50 процент — кооперативашка, 20 процент кагийча индивидуальни боахамашка, 10 процент — доккхийча боахамашка.

Никарагуана хьалхашка латта декхар да кхыча мехкий валюта керттера хьаст бола кофея боамбен производство шерьяр. Из кхоачашдеча керттера роль хьожаю паччахьалкхен юрташкарча общинаштен кооперативаштен хlана аьлча, индивидуальни боахамаша планагlа бац болх, цар кхию зlамигача эсалча оборудованеца лелае йиш йола культураш.

Промышленносте а иштта шийй продукци аракеч частни секторо. Предпринимателашта юкъе ба кердача стройна мутlахьа бола нах, правительства финансови гlо ду царна, новкъостал ду цар предприятеш шерье. Цунца цхьана шоай доалахьа предприятеш арашта юкъеба укказа «контрас» салараш санна бараш а. Цар шоай бувзамаш да доазол дехьарча фирмашца, цар бе йоал шоай радиопрограмма, хlара дена арадувла «Ла Пренса» яха газет.

Юрта боахаме а промышленносте а частни сектор хиларо, кхетадеш да, лоттабу яра идеологически къовсам.

Къаьстта лоархlам болаш ба из къовсам тахан, мехка законодательни органаш хоржа ха юкехаьчача хана.

Сандинистски фронто де лерхlаш дараш гуш да: цхьача массови демократически организацешца цхьана lаьдала керте халкъа доккхагlа долча даькъа аикалаш оттабар. Фронто чlоагlъю уж массови организацеш духьала халкъа гlулакх бехьан лоаттабеча къоесаме царга дакъа лаций тара. Цу массови шоай лоlамерча организацешта, хlаьта иштта халкъа милиципа, «резервни батальоношта» юкъе а болаш хlанз укх сахьате эскара бокъонца lалацъе вlаштlехьа доацача граждански обороница юкъе дакъа лоцаш ба мугlарера къахьегамхой, кхалнах, нагирхой. Эскараи халкъая юкъера союз я контрреволюцех мохк лорабара йол сандинистски нlийле. 1982 шера сентябрь бетта Паччахьалкхен совето тlанийца вонни повинность (хlаьта кхвез цунна дукхьала дар) а хlанз революци лораяра хилaнза даргдоаца хlама лерхlаш.

1982 шера боккха тlема кхерам тlаоттерца дувзаденна правительства тlанийцар Никарагуа территори къаьсткъасьтача экономически районашта юкъарах, паччахьалкхен аппарата децентрализаци ярах йола решени. Хьаьй алх автономни райони кхоъ лаьрххlа йола зонен. Нагахьа вшаш моттиг хуле, цар торо я йиаза самоуправлени елга lалашде. Ца хадаш арахьара деш агрессивни тlагlоргамаш а долаш йолча хlанзарча сагото тlа оттача хьалашка революци лораяр эгтара лоархlамегlара гlулакх хинна дlаэттача хана, бахача маlа герз деларо хьахьонх правительствен халкъан юкъе кlоартта бувзам хилар.

Тlагlертта лорабе безаргба шоай мохк арахьарча кхерамах, хlана аьлча, демократически строй дукхача хана къовсам а лоаттабеш хало а лоаш лыккхар лерхl цо. Никарагуа къахьегамхошта гу, паччахьалкхенна дом халкъо дукхьала дакъа а доацаш деш хилар. Цхьанна тейпара дола законаш тlанийцадац Паччахьалкхен совето цар проекташ ерригача массови организацешка ювца а ювцийта мара. Сандинистски фронта планаш беррига бахача наха кхетаеш хилийтара. Хlара кlиргlа цкъазза вlашагlъехи правительства членаца оттадаь дешаш дувцача безам мел болчун дакъа лаца йиш хулийташ йола «публични форумаш». Цу форумашка мел хиннар дерригa дlадувц радиой телевиденей ерригача программашка гlолла.

90 сагах латта республика къаман собрани, президент, вице-президент харжа лаьрхlа да укх шера 4 ноябре. Кхам тоссаргба ялхайтта шу даьнна болча беррига никарагуанцашa.

Хоржамашта хьалхарча кампанена юкъе дакъа лоацарги цхьайтта политически парте, оппозиционни яраш а юкъейолаш. Сандинисташ тийша ба восстани йолча хана шоаш паргlатона тlехьахилар цlий lo а ухийташ дlагойтача никарагуанцех дукха дукхагlа бараша дlаяха колониализма ха юхатlайойтаргйоаца Къаман собрани харжара кхаж тоссаргхиларах.

(АПН).

ИЗ ЦІАККХА ВИЦЛУРГВАЦ

Кхоана 185 шу дуз А. С. Пушкин вань

Кхоана 185 шу дуз сийлахь-воккха эрсий къаман поэт Александр Сергеевич Пушкин вань. Дукхача къаман советски литературай а культурай а беркате хьаст хилла діэттаб цуьнан сийрда, лир доага кхоллам. Цуьнан геннальни произведенешца эрсий литература дерригача дуьнен литературай лаккхалонашка кхоачашдир А. С. Пушкин ва. Ха діа ма йоьда, хаплаьнй дуьненан вахара юкъе кІоаргIлуш латт цуьнан кхоллама лоархІам.

Александр Сергеевич Пушкин ваьв 26 мая (6 июня кердача ст.) 1799 шера Москве. Цуьнан даьн наьнан литература а, театр а довзаш а дезаш а хиннаб. Поэта да, Сергей Львович ше а стихаш язъеш хиннав французски меттала. Хургвелча поэта даь-воща, Василий Львович Пушкин, цуьнан хана тоъал цІи хезе стихотворец хиннав. Царцига къоаналгІа каст-каста ухаш хиннаб Карамзин, Дмитриев, къона йоазонхой — Батюшков, Жуковский, кхыбараш.

1811 шера гуйраьнна Пушкин деше этта, цу хана хьайначе Царско-сельски лицее. 1814 шера «Вестник Европы» яхача журнала тІа кепатеха араяьннар 14 шу даьнначе Пушкина «К другу стихотворцу» яха сатирически послани. Дукха ца хIаллаьнна, 1815 шера, Пушкина язъю «Воспоминания в Царском Селе» яха произведени. Из стихотворении хьаьрца Пушкин, поэт хилархь тарра, дуккхача наха вовз. Из бер эгтаре къолхара бокхха толам.

Лицей дІаестаьккхе дукха ха ялелалаьнна Пушкина чам бов светски вахарах, баьссача сакъердамах. Цуьн дегаза вет хмартло, тийша боах, кхьидола ирча, эсала кІамаш леладу светски гІоз, къонача поэто лех общественни, граждански пайдане дола гІулакх, сага вахаре йола социальни а духовни а паргІато. Цу хана поэта язъю «Вольность», «Деревня» яха стихотворенеш. Цар тІа Пушкина, хьалха вІалла ца хиннача художественни низаца айо керттера радищевски темаш — цІенкаштта во могаш самодержави, крепостничество.

Ишта волалу А. С. Пушкин эрсий литературе Іалашмате маьлхаца гаьз кхелле — цуьнан хенарча общества художественни сурт-сибат дилла. Цу сийлахьча, халача новкъа цІаьза кхоллама бокха эттув болаш, цІаьза халенаша готваш хинаш лайсллуш хиннай поэта вахаре.

Иштта хоза ха хиннай, цІи зеза йола, 1830 шерара болдински «Дошо гуйре». Цу хана язъя хиннай «Евгений Онегин», язъяй «Белкина повесташ», «ЗІамига трагедеш», иштта кхы дукхе произведенеш. Цу хана Пушкина стихашца язъю боламе а ира а йола «Домик в Коломне» яха повесть. Цу повестаца Пушкина поэзена юкъе бовлабу Петербургa йистошка баха къа, миска нах, городера мещанеш. Цу поэме керрига Коломна а дийне петербургски Іалам а да, — вовзалетарца язъяд Гоголь.

Ше сийлахь-воккха гуманист хиларца А. С. Пушкина дукхаяне произведенеш тІа къаьгга хьахьокх харц дерхча Іалдаьло, чІоагІача низаша кхе миска, хІамага сага Іазапе лоттадар, эксплуататорски общество цо тоаза бале, халонеш.

«ЗІамигача сага» кхел къаьгга хьахьензай «Медный всадник» яхача поэма тІа а. Цуьн турпал Евгений къа-миска, цІаьхха хьал доацача нах ва. Пушкина поэма тІа вІаши дуьхьале оттаву эгтара эсалегІаьр эгтере къал долаш, низ болаш, самодержави Іалдал народолашверн. Цунца дуьзадена поэма кІоарга символически изетам болаш хул.

Сага, общество, Іалам — уж хІамаш да А. С. Пушкина къаьстта уйла тІейохийтам хинчараш. Царех хІоарадар Пушкина шоайла вІаши диалектически буьзам болаш лаьрхІад, дегІауха хана терхалдаьд. Художественни кепара Іомадеш дола цу вай дийцача хІамаца юкъарчал доацаш дуьзадена дола Пушкина эстетика дукха дешаш хьахьекхад кавказски тематика произведенешка а.

«Кавказски есарь» яхача А. С. Пушкина поэма тІа эрсий литературе эгтара хьалха тІехьахьале оттеьй сага вахарех кхоллаьнна маІанах йола философски проблема. Из проблема йишкар цо «Евгений Онегин» яхача романа тІа а, цуьнан кхыча произведенеш тІа а.

Кавказски произведенешца поэта хьабелл Іаламцарча сага гІулакхий эстетически чулоацам. Тайп-тайпарча хьале доланча Іалама сага чуйоассаеш йола уйлаш а е бе-бе: гІаллахар, дог гІоздалар, гІайгІа яйтар. Грузе довлалаьнча тІаьнхча бовдоно Арагва тато лирически турпала кІозаг-дукха гІайгІа дег чу йоассаю, сапаргІатдоаккхаш уйлега вут из («Грузе довкъне тІа боад йоахй...»). Кавказски воаний сурт-сибаташ эстетически дуьхкача тайпара да. Йовмаш, поэта дуьцачох, шоаца хозал хиона ца Іеш, турпалаш а Іалама эгтара лакхагІа йола сийле а йолаш да.

Дерригача советски литература санна, йоакха моттаг дІалоац А. С. Пушкина кхоллама вай Нохч-ГІалгІай литература а дегІадара гІулакха юкъа. Нохчий, гІалгІай меттала а дех сийлахь-воккхачо поэта деш. А. С. Пушкина поэзена дукха тарлаш аьда вай йоазархоаш а. Царех цхьайолчар цІи яьккхаш ала доагІа 1930-ча шерашка Озиев Идрис Ахьмада гІалгІай меттала хьабаьхна «Кавказски есарь» яхача поэма, «Кавказ», «Арион», «Памятник» яха стихотворенеш. А. С. Пушкина дукха произведенеш гІалгІай меттала хьалй цІиавзача йоазонхоча Муталиев Шоабала Хьам-Бийкара. Царна юкъе я: «Паччахьах Салтанах бола фаьлг» «Ёвнача паччахье йоІах вордІ турпалазах бола фаьлг», «ЧІчаьрий лувцачох чкъорех бола фаьлг» «Цыганаш», «Гуйре», «Іаи сийре» яха стихаш, иштта кхыбараш.

КІезига ма доацаш а гІалгІай а поэташа А. С. Пушкина язъяь произведенеш. Из тайпараш ц. Цхьанне къам, цхьаькха сага а бургвац Пушкина поэзи эгтаре бочагІа дола хІама санна дукха ца ваьй, эгтара везагІа вола хьажа санна из дег тІара тІа ца эцац, эгтара тешалча доттагІчунна санна цуьнна уллув ца волаш, эгтара хьамсарагІча новкъостаца санна цуьнца дагара ца дувцаш, доккхача хьамгьале да волча хьахархочуьга санна цуь берката, кІоаргача тьехамга лорг дилле ца дувгІаш, хІана аьлча, уж дерригача хІамаш а кху дуьнен дараш а А. С. Пушкина гоьзача геннальни произведенешца долаш доланда.

Ер статья чакхйоалаш ала безам бар са, Нохч-ГІалгІайчен хьалхе поэта Яндиев Хамарзий Жамалдас язъяьча «Пушкинга» яхача стихотворене тІара ер дешаш:

«Зама мел йода, адам
мел дах,
Дуьнен тІара дергдац хьо
сий.
Тха вешта велаш мо, хьо
тхоца вех,
ДегІаца ца лела а дІайха
цІий».

А. ТАНКИЕВ,
филологически Іилмай кандидат.

Культура хоамаш

КЪОНАЧА ІИЛМАНХОЙ СОВЕЩАНИ

«Нохч-ГІалгІайчен къонача Іилманхоша общественни Іилмаш дегІаккхувалара юкъехьош дола дакъа» — цу темах яр Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета хиннa къонача Іилманхой республиканске конференца. Из хеталь яр комсомола В. И. Ленина цІи лелаю 60 шу дизара.

Пленарни заседане вІашагІкхийтар философе, Іилман-коммунизма, политэкономе, исторе, археологе дешаш Іомадеш а тохкаш а бола къонабараш. Конференца хьайийлар университета ректора М. Т. Павлова. Цуьл тІехьагІа комсомола обкома секретара А. Амирханова белгалдаьхар Іилманца болх беш болча кагирхоша хьалхашка латта декхараш. Конференце дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Іилмана дешара заведенейн отдела заведующи Р. Н. Тимошенко.

КІоаргга чулоацам болаш яр комсомола обкома «Спутник» яхача дуьнен халкъашта юкъерча кагирхой туризма бюро председателa А. Висханова лоа доклад.

Иштта конференце хьамаьл дар исторически Іилмай кандидата, университета КПСС исторе кафедра ассистента М. Автохаджиевас. Нохчашой гІалгІашей вай мехка кхыча халкъашца лелаяьча культуран буьззий маІан а дешаш, царех баьхка пайда хьахьектар цо.

• • •

«МАШАРАХ Я ТХА УЙЛА»

Пролетбера [illegible] пІерагІча культура ЦІен алхан майдан тІа дуккха нах гулбелар. Укхаза да Старопромысловски района 36-ча участке бахача нахьа «Тхо машара, доттагІала тІехьа далла ціей». Зизаша, баьщарча гаьнаша хозьяьча майдан тІа дІалазаь да хІаранена боча доал, «Машарах я тха уйла», яха дешаш.

Цига хьоашалгІа баьхкаб халкъа депутатий районни Совета депутат Горохова Ирина Петровна, «Старогрознефть» НГДУ кхьалкхега ветеран Даниленко Зоя Сергеевна, машар лорабара республикански комитета инструктор Саламова Роза Абдулхалимовна.

— Дина дагалоагІа сона мешта яр Старопромысловски район граждански тІема хана, — аьлар З. Даниленкос, хоаьенлай, йоазаргІоацаш хувцаенлай из хІанз. ДІа мел хьежача хоза кхуаргboагІа кагирхой, хІаьта царна эгтара чІоагІагІа эшар машар ба.

— ХІаране уйла е еза: аз фу даьд-те машар лорабара? — йоах Р. Саламовс ше хьа [illegible].

ЦІей лездерашка моаршал хатта баьхкаб пионераш, гулбелларашта цар ен машара хеталь стихаш, шоай говзал гойтар культуре ЦІен вокально-инструментальни ансамбля доакъашхоша.

С. ОСМАНОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Кагий нахи мехкарийи!

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училище 1984—1985 дешара шера дешархой деша дІачуэдилга дІахойт.

Укх профессеех:

1. Мехкадьттен гази йоахкача скважинашта эксплуатационни разведочни бурув тохача бурильщика гІоагта, 2-ча разряда электросварщика болх бе а хоаргдолаш.
   Дешара ха — 1—3 шу.
2. Буровойшта гІулакх деш вола электромонтер.
   Дешара ха — 3 шу.
3. Электрогазосварщик.
   Дешара ха — 3 шу.
4. Слесарь-авторемонтник.
   Дешара ха — 1—3 шу.
5. Химически анализа лаборант (нефтяной).
   Дешара ха — 3 шу.
6. Топограф-геодезист.
   Дешара ха — 1—3 шу.

Училище деша дІаэц 8—10 класс чакхъяьнна кагий нахи мехкарийи, эскарера цІабахкар бІухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединене кадраш. Деша батІача хана дешархой Іалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачаца, учебникашца, общежитеца, городской транспортаца лела льготаш яу.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, вокально-инструментальни ансамбль, предметни кружокаш, спортивни секцеш: шийла лоІаме кІалтохаргагІа латар, волейбола, баскетбола, истола тІарча тенниса. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъерча алапех 33—50 процент акхча кара дІател. Училище деша вагІаш яьнна ха къаьстегама стажаца дІалоархІ. Дешар хьехаш бе юкъера технически лаккхера образовани йола [illegible].

Училища кхо курс чакхъяьнна а йистебовлаш дІалуш йола экзаменаш толоне дІаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах долея профессегІа квалификаци ена далеш диплом дІалу. ТІехдина дешаш училище чакхъяьнна дешархой лаккхарчей юкъерча специальни дешара заведенешка деша хьожабу.

Училище чакхъяьнначараш специальностегІа болх бе хьожабу город Грозне.

Деша оттa безам болчо училище хьачулу директора цІерагІа ер документаш: заявлени, дийна хиллара тешал, вахача моттигера справка; эвь ха тІейола тешал е паспорт, 6 фотокарточка 3х4 размер йолаш. Документаш хьачуийду хІара дена 8 сахьат дІалеча дена 16 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1984 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагІий! Тха училище деша дувла!

Из чакхъяьначул тІехьагІа оашош хержача специальностагІа йоакха говзал йола болхлой хургва шоах, хІаьта юкъера образовани а хургъя шун.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача уж содача хьачачалца.

Ієлама хознеш • фотографен • художникен • бІаргашца

«Нохч-ГІалгІай хозача моттигаш дукха маьнн».
В. ЮНЦЕВИЧА фотоэтюд.

«Сиха додаеча хин йисте».
Х-В. ИСРАИЛОВА сурт.

Атеисташ кхебеш

Массанахьа бІарг кхоаче...

Республика культуре учрежденеша къаьстта йола моттиг дІалоац юрташкарча къахьегамхошта атеистически а интернациональни а кхетам луче балха юкъе. Атеисташ а интернационалисташ а болаш бахархой кхебара районий культуре отделашка, юрташкарча культура ЦІенош, клубашка, библиотекашка оттаьв естественно-Іилма. Іилма-атеистически знанеша пропаганда яра йолча мероприятей планаш я. Культпросветучрежденешка кийчъя я атеиста уголокаш, книжкай выставкаш, витринаш, стендаш, плакаташ. Цар тема я: «Сага, ди, космос», «Кхалсаги ислами», «Советски вахара хьисап», «Марха кхабар — тІехьадиса гІулакх», «Іилмей лир», «Іалам хувцаш сага ше ва», кхыдараш. Цига хул Іилмах а атеизмах а лаьца дувцаш дола литература, справочни материалаш районни а республикански а газеташ тІа арайийна статьяш, Маркса, Энгельса, Ленина произведенеш.

Чулоацам лина болаш атеиста уголокаш вІашагІъехкай Ачхой-Мартановски районерча Орехово, Катыр-Юрт, Ново-Шарой яхача юрташкарча, Ведана районерча Махкеты, Элистанжи, Харачой, Гудермесерча Брагуны, Суворов-Юрт, Нали-Юрт, МагІалбика районерча СоагІапа, Наьсарен районерча город Назрана городской культура ЦІагІа, Наьсар-Керте, Шелковской районерча Каргалинская, Бороздиновская, Дубовская яхача станицашкарча культучреждненеш.

Атеистически балха эгтара шерагІа дІаьрьяа формаш лекцеш ешар, беседаш, докладаш яр, атеистически материалаш хьамаьл деш дІайоаийтар. Уж мероприятеш чакхйоах «Знание» яхача общества лектораша, юрташкарча школашкарча хьехархоша, медицински болхлоша. Цар темаш я: «Дин къал хьежалгеш», «Марха кхабар — тІехьадиса гІулакх», «Зикризми цуьн социальни маІана», «Воадонгара сердалонга», «Ирез сага шийбе доал», кхыдараш.

Цу балха эгтара чІоагІагІа юрташкарча интеллигенцеа цхьоагІо лелаю Надтеречни, Сунженски, Гудермеса, Урус-Мартана районашкарча культура учрежденеша.

Къаьстта атеистически болх дика дІахьо Надтеречни районерча «Знание» яхача общества лектораша В. Х. Бацаева, Н. Ф. Назаровас, Гудермесски районерча школашкарча исторе хьехархошта — Н. Х. Истимировас, З. Д. Катмисовас. Пхьилехьонгий-Юртарча № 2 йолча юкъерча школа директора Хамхоев Исроапала. Ачхой-Мартанерча «Знамя ленинизма» яхача районни газета редактора Н. З. Хуцаева, районо инспектора Р. А. Домбаева, РК КПСС инструктора А. Ш. Бадаева, кхыдар. Шоай балха юкъе цар кхухь укх тайпара балха формаш: дийнах тешаш болча нахацара индивидуальни беседаш, цІагІара лекцеш. Цар дика вІалтІехьяьнна чакхйоах: «Тамашийна дуне», «Могашал а суеверин а», «Обычая дикадар а во дар а» яха хаттарийн коппийн сайренаш: «Нахи дахлаш», «Сага ахилга — из кура дош да» яха устни журналаш.

Белгалдаккха деза, къахьегамхой атеистически кхетам болаш кхебара республика дукхача культучрежденешка тоъал кхоачамбоацараш дола: хаддаза дІахьош бац из болх, цу балха лаьраІа уттаеш йола планаш дукхагІча даьккъе моттагера хьалаш, специфически бацхалонаш кхета ца еш уттаю.

Бахархошта атеистически кхетам балар эсала латт Наьсарен, Советски, Грозненски, цхьайолча кхыча районий культурно-сердалон учрежденешка, из болх общественни организацешца, юрташкарча интеллигенцеа, школашкарча хьехархошца, медицински болхлошца айхха бувзам а лоаттабеш чакхбахац цига.

Районий культура отделаш декхарийла и цу даькъе шоай культучрежденешта тІахьожам лоаттабе, атеистически болх лерттІа дІаоттабе а доагІар хьадеха а.

Р. УБИЕВА,
Нохч-ГІалгІай АССР культура министерства республикански Іилма-методически центра йоакхагІа йола методист.

Республика экранаш тІа

«ПАРИЖСКИ ДРАМА»

Вайна массанена а дика вовзаш ва А. Довженко цІерагІча киностуде болх беш вола режиссер Николай Мащенко. Зритело дезаш а лоархІаш а тІайіцад цо уттадаь революционни романтика йоацажаш дола «Комиссары», «Миште чІоагІлу болат», «Овод», «Карастояновы» яха кинокартинаш. ХІаьта «Парижски драма» детектив я. Цу жанре хьалхагІа болх баь веце а, дика вІалтІехьдаьнна режиссера из тема яьха. Из фильм дальккхад «Кортамукъале бахьан дола паспорт» яхача американски яздархочун Р. Твейн новеллах. Цу трагически исторе дакъа лоацаш кхо сага — кхьа сага ше-шоай кхелаш, кхо вахар, кхо характер, мичча тайпара хинна а бІаьхий хила лоаш буржуазни моралех хьалбиза болча наьха кхелаш, вахь-вадеа дехий, моллагІа тІайоагІа хІама бахьан аулам де кийча волча буржуазни моралах.

...Шийх фильмашта дика артисташ харжа хоаш сага ва Николай Мащенко. Из бахьан долаш тахан вай кинематографе цІи хеза бовзаш ба артисташ Конкин Владимир, Харитонов Андрей, Мальмева Ирина. «Парижски драме» а цо йовзийт вайна кинематографически дезалера къона артистка Бондарчук Елена. Цунца цхьана фильме дакъа лоацаш ба Вильнюсски Кагирхой театра артист Пердвайнис Гедиминас цІи хеза вовзаш вола болгарски артист Цонев Костеи.

«ДОШО МАХ БОЛАШ»

Укх шІерагІа зрителашта бІаргагургІа украински кинематографисташа даьккха «Дошо мах болаш» яха пхьаькха приключенчески фильм.

...Тахан вайна теша хала да из, бакъда, цу хана — 1921-ча шера дошо мах болаш дар... тух. Вай дуаш волав тух, ІалаьматегІа чІоагІа эшаш дар из хало а Іазап а Іоваш керда вахар Іоздалаш дегІабоагІача Советски мехка.

Украина а Крыма а эскарашта тІаьхьа командующи волча Михаил Васильевич Фрунзега кхоач Владимир Ильич Ленингара телеграмма: «Хьо — туха главни ва. ТІема хана санна оарпагІвала. Дерригнех а бола бехктошкам хьона тІабух...»

Иштта, полна командир хиннача Загородний Марнова тІадух Сивашски туха промысел кхьаьесттоттадага. Атта болх бац из. Дохадаь за промысла тІадолха эшаш, вагонеташ, плотинаш. Воаьла, эгтара хьаьаргІа дар — фуннагІа даь а туха промысел ца хьажита дукхьала баьнна. хиначa поручика Лохматовски шийла гомахьа баьха тух дохкаш лела бачархой, бандиташ.

Фильма режиссер ва «Къулбехьара тачанка» яха кинокартина даьккха Шерстобитов Евгений. Славут Анатоле сценари. Цига дакъа лоацаш ба артисташ Хомятов Роман, Юрченко Анатолий, Гаврилов Николай, кхыбараш.

«ХАНАЛ ХЬАЛХА ДАЬННА АХКА»

ХьалхагІа документальни фильмаш доахаш хинна, хІаьта тІехьагІа художественни кинематографе болх бе волавенна чехословацки кинорежиссер Криванек Отакар советски кинозрителашта эгтара хьалха вайзар 1981 шера. Цу хана Москве хиннача Дуьненхалкъашта юкъарча XII кинофестивале премий елар цо оттадаь хиннача «Цхьаккха дича а дас тоІалар ца деш вутарглац со» яхача фильмана. Верех лаьца дувцаш дар из. Берашта а бокхийчарна а юкъерча гІулакхех, цар шоайла лелаьча эхь-эздемах, кхийолча нравственни категорех. ДІахо кІоаргъеш из проблема йовзахаш да «Ханал хьалха даьнна ахка» яха фильм.

Къаьстта дезалуредолаш да из кинокартина къонача зрителa.

В. КОВАЛЕВА,
Нохч-ГІалгІай АССР Госкино йоакхагІа вола редактор.

Мах бара керда комплекс

Нохай-Юрта юкъе хьалдаьд керда шозза вІаштІардаь цІа. Укхаза бахача наха дика хов райпос шоашта кийчдер малагІа совгІат да.

— Наьха хьешташ ма хулда дикагІа кхоачашде дагаха, — йоах райпо председатела заместитела Хамзатов Мувсас, — ер керда цІа хьалдаьд ресторанан универмагая лаьрхІа.

— ХІанз тІеххьара чура че хозьяра, оборудовани дІанийсьяра балхаш чакхдоахаш да укхаза. Хьалхарча этажа тІа хургья универмага кхоь отдел: швейни, галантерейни, культтоварий. Цига болх бе аьнна къоаставаь барх1 дохархо.

Иштта вІашагІтеххаб ресторане болх бергбараш а, из шоллагІча этажа тІа хургья.

Хьалха универмаг хиннача цІагІа а массеха мах бара точка хьелла лаьрхІад. ХІанз цуьн еш латта реконструкци чакхъяьлча цу чу хургья махках йохка, шупаш дІайю тихаш, шерьергья кхача бохкаш яр.

Хьагучча тайпара керда универмаг, ресторан хургйола цІа хьалдаро торо хилийтад наьха доархІане хьашташ кхоачашде а. Кастта хьалхара эцархой кердача тикешка боагІаргба.

С. АРЧАКОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 ИЮНЬ

17.00 — Документальни фильм.
18.00 — «Тамашийна кхобес».
18.15 — Киножурнал.
18.35 — «Дуьнен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.40 — Тахан — вайна гешшера Іаш лерадара Дерригдуьнен ди (гІалгІай меттала).
19.00 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.30 — Литературни вІашагІкхетар. Поэт В. Матеев.

6 ИЮНЬ

16.01 — «Буйнах Тарзан» яха художественни фильм.
17.30 — «Сийлахь-доккха доттагІал хьадаьнна моттигаш».
17.55 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».

РАДИО

5 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (гІалгІай меттала).
8.36 — Симфонически музыка (гІалгІай меттала).
9.15 — «ГІишлош сихха дика хьалгІе» (нохчий меттала).
9.20 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала).
16.01 — КПСС ЦК июньски (1984 шера) Пленуме сецамаш — вахаре! «Волавалийн культурни гІишлошъера — идеологически Іаламаш». Беседа (эрсий меттала).
16.16 — «Юртбоахаме хьалхаттаралашта». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

6 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъа» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (нохчий меттала).
8.36 — Моттигерча композиторий произведенешцара (нохчий меттала).
11.15 — «Хьалха латт ювенгудешаш» (гІалгІай меттала).
11.30 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала).
15.15 — Гурийн композиторий иллеш (эрсий меттала).
16.00 — Передачий программа. Хаттам (эрсий меттала).
16.01 — Дуьнен халкъашта юкъера обозрени (гІалгІай меттала).
16.15 — «Хьона Даьхе, сайтачуьн дог» (нохчий меттала).
16.45 — Сийлахь-йоккхача Катабом 40 шу дизаргІ «Сийлахь-йоккха Даьхен тІом лоаттача хана парто дІайилла идеологически болх» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

ХЬАВАЭХЬА

ИЮНЕРА ХАТТАМ

СССР Гидрометцентро бера хоамагІа июнь бетта юкъера боккъонца йола фегара температура дукхахча шерашка юкъера хинначул лакхагІа хургья (18—20°).

КГІАССР-е бетта дукхагІа шарьрача даьтта тІе 62—78 мм, лоамах районашка 101—138 мм хила мегаш я йоачал дукххача шийсйича (дукххача шерашка юкъера лаьрхІача республика шарьрача даьтта тІе 62—78 мм, лоамах районашка 101—138 мм хиннай).

Температуре за йоакхагІа дена Грозне эгтара лакхагІа йола фегара температура 1955 шера 2 июне хиннай — 38,2° хІаьта эгтара лохагІа 21° — 1906 шера 2 июне.

Гидрометбюро.

Хьамсара газет дешараш!
ДІАДОЛАДЕННАД 1984 ШЕРА ШОЛЛАГІЧА АХ ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА
Газет язду республика почтови отделенешка, «Союзпечата» агентствашка, предприятешкарча, организацешкарча, учрежденешкарча общественни уполномоченнеша.
Газет яздаро мах (ах шера)—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктоакхама секретара — 2-84-88; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаший — 2-65-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадува кинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ02230 «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2458.